

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINIO PROKURORO

**Į S A K Y M A S
DĖL IKITEISMINIO TYRIMO TERMINŲ KONTROLĖS TVARKOS IR
REKOMENDACIJŲ PATVIRTINIMO**

2003 m. balandžio 11 d. Nr. I-47
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VII-1968, Baudžiamojo proceso kodekso, patvirtinto 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785, ir Bausmių vykdymo kodekso, patvirtinto 2002 m. birželio 27 d. įstatymu Nr. IX-994, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymo (Žin., 2002, Nr. [112-4970](#)) 48 straipsnio 4 dalimi:

1. T v i r t i n u pridedamas rekomendacijas:

1.1. Dėl anonimiškumo suteikimo nukentėjusiajam ar liudytojui ir šio sprendimo procesinio įforminimo;

1.2. Dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo pagal naujojo Baudžiamojo proceso kodekso 213 straipsnį (kai yra padarytos kelios skirtingo sunkumo nusikalstamos veikos);

1.3. Dėl ataskaitos, pateikiamos baigus ikiteisminį tyrimą (naujojo Baudžiamojo proceso kodekso 218 straipsnis), surašymo;

1.4. Dėl kaltinamojo akto surašymo;

1.5. Dėl proceso baigimo baudžiamuoju įsakymu;

1.6. Dėl proceso baigimo pagreitinoto proceso tvarka;

1.7. Dėl naujojo Baudžiamojo proceso kodekso 169 ir 171 straipsnių taikymo;

1.8. Dėl nusikalstamų veikų tyrimo paskirstymo ikiteisminio tyrimo įstaigoms.

2. T v i r t i n u Ikiteisminio tyrimo terminų kontrolės tvarką (pridedama).

3. N u s t a t a u, kad:

3.1. rekomendacijų ir Ikiteisminio tyrimo terminų kontrolės tvarkos reikalavimai yra privalomi visiems prokurorams ir ikiteisminio tyrimo pareigūnams;

3.2. šis įsakymas įsigalioja nuo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (Žin., 2000, Nr. [89-2741](#)), Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) ir Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (Žin., 2002, Nr. [73-3084](#)) įsigaliojimo dienos.

GENERALINIS PROKURORAS

ANTANAS KLIMAVIČIUS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47

REKOMENDACIJOS DĖL ANONIMIŠKUMO NUKENTĖJUSIAJAM AR LIUDYTOJUI SUTEIKIMO IR ŠIO SPRENDIMO PROCESINIO ĮFORMINIMO

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) XIV skyriaus ketvirtojo skirsnio 198–204 straipsniai nustato proceso veiksmų su nukentėjusiuoju ar liudytoju, kuriems taikomas anonimiškumas, ypatumus. Tam tikrus anonimiškumo suteikimo asmenims ir ikiteisminio tyrimo pareigūnams, apklausiamiems kaip liudytojams, aspektus reglamentuoja ir šio Kodekso XII skyriaus 158 straipsnio 7 dalis, 160 straipsnio 5 dalis.

2. Europos Tarybos Ministrų komiteto 1997 m. rugsėjo 10 d. rekomendacijoje Nr. (97) 13 valstybėms narėms „Dėl poveikio liudytojams ir teisės į gynybą“ atkreiptas dėmesys į tai, kad, gerbiant teisę į gynybą, liudytojai turi turėti galimybę liudyti taikant kitus metodus, leidžiančius išvengti bet kokios poveikio rizikos, atsiradusios dėl tiesioginio kontakto su kaltinamuoju.

Europos žmogaus teisių teismo jurisprudencijoje pripažįstama, kad tam tikrais atvejais įslaptinimas nepažeidžia Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos. Europos žmogaus teisių teismas byloje Van Mechelen ir kiti prieš Nyderlandus 1997 m. konstatavo, kad liudytojų įslaptinimas pateisinamas tada, kai būtina apsaugoti jų interesus, jei tai neatima iš kaltinamojo teisės į gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą apskritai. Įslaptintų liudytojų parodymai negali būti vieninteliai ar lemiami įrodymai, pagrindžiantys kaltinimą.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2000 m. rugsėjo 19 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 118¹, 156¹ straipsnių, 267 straipsnio 5 punkto ir 317¹ straipsnio atitikimų Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2000, Nr. [80-2423](#)) taip pat pažymėjo, kad liudytojų ir nukentėjusiųjų įslaptinimas galimas tik kaip išimtinė priemonė, kai būtina užtikrinti jų saugumą.

3. Pagal BPK 202 straipsnį nukentėjusiojo ar liudytojo tapatybę nurodantys duomenys, įforminti ir įslaptinti BPK 201 straipsnio nustatyta tvarka, sudaro valstybės paslaptį, todėl jie turi būti įforminami, saugomi, naudojami, siunčiami ir išslaptinami vadovaujantis Valstybės ir tarnybos paslapties įstatymo (Žin., 1999, Nr. [105-3019](#)), Lietuvos Respublikos įslaptintos informacijos apsaugos tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-04-25 nutarimu Nr. 462, ir Lietuvos Respublikos įslaptintų dokumentų apskaitos, raštvedybos organizavimo, tvarkymo bei kontrolės taisyklių (toliau – Slaptosios raštvedybos taisyklės), patvirtintų Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2000-08-30 įsakymu Nr. 19 (Žin., 2000, Nr. [56-1666](#), Nr. [76-2325](#)), nustatyta tvarka, atsižvelgiant į ypatumus, kuriuos nustato BPK ir šios rekomendacijos.

4. Tinkamas BPK 198–204 straipsniuose ir kituose nurodytuose teisės aktuose įtvirtintų teisės normų taikymas, užkertant kelią neteisėtam poveikiui, sudarys normalias sąlygas nukentėjusiajam ar liudytojui duoti teisingus parodymus, padės apsaugoti nuo pavojaus nukentėjusiojo, liudytojo ar jų šeimos narių arba artimųjų giminių gyvybę, sveikatą, laisvę ar turtą ar bent sumažins tokio pavojaus galimybę, padės nustatyti ir iširti nusikaltimų padarymo aplinkybes.

II. NUKENTĖJUSIOJO AR LIUDYTOJO TEISĖS PRAŠYTI TAIKYTI ANONIMIŠKUMĄ ĮGYVENDINIMAS IR UŽTIKRINIMAS

5. BPK 198 straipsnyje suformuluota įžanginė nuostata, kad nukentėjusysis ar liudytojas gali prašyti taikyti anonimiškumą, o prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, kai tam yra

pagrindas, taiko nukentėjusiajam ar liudytojui anonimiškumą, taip pat imasi BPK nustatytų priemonių nukentėjusiojo ar liudytojo, kuriam taikomas anonimiškumas, asmens tapatybę nurodančių duomenų slaptumui užtikrinti.

6. Taikyti anonimiškumą gali prašyti bet koks nukentėjusysis ar liudytojas. Tačiau pokalbyje su tokiu asmeniu prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, išsiaiškinę situaciją, turi paaiškinti nukentėjusiajam ar liudytojui, kad:

6.1. anonimiškumas taikomas tik esant BPK 199 straipsnyje numatytiems pagrindams, nesant aplinkybių, numatytų BPK 200 straipsnio 2 dalyje, be to, išimtiniais atvejais;

6.2. kai nusikaltimus padarę ar su jais susiję asmenys pagal parodymų turinį negalės jo identifikuoti.

Esant pagrindui asmeniui siūlytina taikyti kitas apsaugos nuo nusikalstamo poveikio priemonės, numatytas Lietuvos Respublikos įstatymų.

7. Jeigu nukentėjusiajam ar liudytojui nėra pagrindo taikyti anonimiškumo, tačiau asmuo to prašo primygtinai ir raštu, prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas priima motyvuotą nutarimą netaikyti anonimiškumo (ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimą turi patvirtinti prokuroras) ir su šiuo nutarimu pasirašytinai supažindina pareiškėją. Tokiam asmeniui išaiškinama teisė nutarimą netaikyti anonimiškumo apskūsti BPK 63 straipsnio nustatyta tvarka.

III. ANONIMIŠKUMO TAIKymo NUKENTĖJUSIAJAM IR LIUDYTOJUI PAGRINDAI

8. Anonimiškumo taikymo pagrindų sistemoje pirmasis (BPK 199 straipsnio 1 dalies 1 punktas) numatytas pagrindas susijęs su grėsme asmens saugumui. Įstatymas pateikia konkrečius tokios grėsmės variantus – tai pavojus nukentėjusiojo, liudytojo ar jų šeimos narių arba artimųjų giminaičių gyvybei, sveikatai, laisvei ar turtui. Pagal šios normos prasmę įstatymas numato ne šiaip neapibrėžtą pavojų asmens saugumui, o Baudžiamajame kodekse numatytas nusikalstamas veikas: nužudymą, sveikatos sutrikdymą, išžaginimą, asmens pagrobimą, turto sunaikinimą ir pan.

9. Įstatymas nustato, kad anonimiškumo taikymo pagrindas, nurodytas BPK 199 straipsnio 1 dalies 1 punkte, atsiranda tada, kai pavojaus grėsmė nukentėjusiojo, liudytojo ar jų šeimos narių arba artimųjų giminaičių gyvybei, sveikatai, laisvei ar turtui yra reali. Prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, vertindami pavojaus grėsmės realumą, turi atsižvelgti į tokius momentus:

9.1. Galimą subjektyvumo elementą: nukentėjusysis ar liudytojas gali pervertinti ar išpūsti pavojaus grėsmę, pavyzdžiui, jeigu yra linkęs fantazuoti.

9.2. Objektyviai nustatyti, kad asmeniui davus vienokius ar kitokius parodymus jis ar jo artimi giminaičiai bus nužudyti, sužaloti ar sunaikintas jų turtas, nėra įmanoma. Apie grėsmės realumą galima tik daryti tikėtiną prielaidą, kurios tikėtinumo laipsnis priklauso nuo nukentėjusiojo santykių su įtariamaisiais, jo parodymų demaskuojančios galios, įtariamųjų ir kitų byla suinteresuotų asmenų agresyvumo pobūdžio ir laipsnio, kitų veiksnių.

9.3. Nukentėjusysis ar liudytojas gali net nesuvokti realios grėsmės savo saugumui. Tai gali numatyti prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, atsižvelgdami į byloje esančius faktinius duomenis bei gaunamą operatyvinę informaciją, teisėsaugos institucijų atskleistas nusikaltėlių susidorojimo su jiems nepalankiais liudytojais ar nukentėjusiais tendencijas.

9.4. Kaip reali grėsmė gali būti vertinamas vien pats brutalaus nusikalstamos organizacijos egzistavimo faktas.

9.5. Realią grėsmę gali rodyti jau padarytas neteisėtas poveikis nukentėjusiajam ar liudytojui, sudarant jam kliūtis būti liudytoju, bandymas jį įbauginti grasinant, kad neduotų parodymų, taip pat ir keršijimas, grasinimas dėl jo duotų parodymų. Sąvoka grasinimas apima bet kokią tiesioginę ar netiesioginę grasinimą liudytojui ar nukentėjusiajam, galintį sutrukdyti atlikti savo pilietinę pareigą. Tokiu atveju anonimiškumas liudytojui, nukentėjusiajam taikytinas tik tada, kai įtariamieji, kaltinamieji, teisiamieji, jų bendrininkai, draugai, giminaičiai ar kiti asmenys negalės iš parodymų nustatyti jo tapatybės.

10. BPK 199 straipsnio 1 dalies 2 punktas nustato, jog nukentėjusiajam ar liudytojui anonimiškumas gali būti taikomas, jeigu nukentėjusiojo ar liudytojo parodymai yra svarbūs

baudžiamajai bylai. Ar nukentėjusiojo, liudytojo parodymai svarbūs baudžiamajai bylai, sprendžia prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, įvertindamas konkrečias bylos aplinkybes ir joje esančius duomenis. Rekomenduojama atsižvelgti į kaltinamojo akto, kaip proceso dokumento, kuriuo perduodama byla teismui, esminius turinio elementus. Pagal BPK 219 straipsnį kaltinamajame akte turi būti aprašyta nusikalstamos veikos vieta, laikas, būdai, padariniai ir kitos svarbios aplinkybės, nurodyti pagrindiniai duomenys, kuriais grindžiamas kaltinimas. Jeigu nukentėjusiojo ar liudytojo parodymais nustatomos šios aplinkybės ir pagrindžiamas kaltinimas, tokie parodymai laikytini svarbiais. Apie parodymų svarbumą reikia spręsti ne tik iš atskirų parodymų fragmentų ar detalių. Reikia vertinti parodymuose išdėstytų faktų esmę ir visumą.

11. BPK 199 straipsnio 1 dalies 3 punktas nustato, kad nukentėjusiajam ir liudytojui anonimiškumas gali būti taikomas, jeigu jie dalyvauja procese dėl labai sunkaus ar sunkaus nusikaltimo. Šis anonimiškumo taikymo pagrindas yra formalus. Formalus dėl to, kad ikiteisminio tyrimo metu sprendžiant šį klausimą reikia vadovautis BK nuostatomis, apibrėžiančiomis nusikaltimą, kuris inkriminuojamas ar gali būti inkriminuojamas įtariamajam, o vėliau kaltinamajam, kaip labai sunkus ar sunkus. Todėl dėl anonimiškumo taikymo šiuo aspektu diskusijų negali būti. Sunkių ir labai sunkių nusikaltimų sąvoka pateikta BK 11 straipsnio 5 ir 6 dalyse.

12. Anonimiškumo taikymo pagrindai sudaro išbaigtą ir griežtą sistemą. Pagal BPK 199 straipsnio 2 dalį nukentėjusiajam ar liudytojui anonimiškumas taikomas, jeigu yra visi šiame straipsnyje išvardyti pagrindai. Jei nors vieno pagrindo trūksta, anonimiškumas negali būti taikomas. Įstatymą aiškinti išplečiant ir tikslingumo sumetimais daryti išimtis negalima.

13. Anonimiškumo taikymo nukentėjusiajam ir liudytojui pagrindų analizė rodo, kad anonimiškumas gali būti taikomas tik retais išimtiniais atvejais:

13.1. Anonimiškumo taikymas yra sudėtinga ir proceso požiūriu brangi priemonė.

13.2. Atliekant proceso veiksmus su asmeniu, kuriam taikomas anonimiškumas, ribojami kai kurie rungimosi, betarpiškumo ir teisės į gynybą nuostatų realizavimo elementai, nors tai daroma teisingumo interesais, vadovaujantis logikos ir protingumo reikalavimais.

13.3. Vadovaujantis BPK 301 straipsnio 2 dalimi, apkaltinamasis nuosprendis negali būti pagrįstas vien tik nukentėjusiųjų ar liudytojų, kuriems taikomas anonimiškumas, parodymais. Tai reiškia, kad taikant anonimiškumą bylose dėl labai sunkių ir sunkių nusikaltimų reikia išlaikyti reikiamą proporciją tarp įprastinių nukentėjusiųjų ar liudytojų ir tų, kuriems taikomas anonimiškumas.

14. Nors įstatymas nustato apibrėžtus anonimiškumo taikymo pagrindus, būtina atsižvelgti ir į tai, kad anonimiškumo nerekomenduojama taikyti tada, kai pagal nusikaltimo padarymo aplinkybes, liudytojo sužinojimo kokių nors bylai ištirti reikšmingų aplinkybių sąlygas, bylos tyrimo aplinkybes, liudytojo parodymų turinį ar kitas aplinkybes įtariamiesiems, su jais susijusiems asmenims aiškiai žinomas ar lengvai atspėjamas asmuo, galintis duoti ar davęs parodymus.

15. Anonimiškumas taikytinas bylose dėl nusikalstamo susivienijimo, turto prievartavimo, tyčinių nužudymų ir kitų sunkių ar labai sunkių nusikaltimų.

IV. NUKENTĖJUSIOJO AR LIUDYTOJO ANONIMIŠKUMO NUSTATYMO TVARKA

16. Kadangi taikant anonimiškumą nukentėjusysis ar liudytojas įgyja ypatingą procesinį statusą, ši procesinė priemonė taikytina tik tokiu atveju, jeigu yra išreikšta žmogaus valia.

16.1. Vienas valios išreiškimo būdų, tai liudytojo ar nukentėjusiojo rašytinis prašymas, kuriame nurodyti jam žinomi faktai arba įtikinančios prielaidos apie realią grėsmę jo ar jo šeimos narių arba artimųjų giminaičių gyvybei, sveikatai, laisvei ar turtui. Tačiau rašytinė prašymo forma nėra privaloma, nes: 1) liudytojai bylose dėl sunkių nusikaltimų dažnai vengia duoti parodymus ir nėra linkę rašyti prieš apklausą kokių nors pareiškimų apie nusikaltimų aplinkybes ar juos padariusius asmenis; 2) tai būtų dar vienas papildomas bylos dokumentas, kurį reikėtų įslaptinti, laikyti atskirai nuo bylos ir saugoti BPK 201 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka, nors tokio dokumento ir jo įslaptinimo BPK 200 ir 201 straipsniai ir nenumato; 3) neįmanoma asmens tapatybę nurodančių duomenų įslaptinti prievarta, apgaule ar be asmens žinios. Nukentėjusysis ar

liudytojas turės pasirašyti specialiaame tyrimo veiksmo protokolo priede; apie nukentėjusiojo ar liudytojo prašymą taikyti anonimiškumą nurodoma nutarime taikyti anonimiškumą, su kuriuo jis supažindinamas pasirašytinai.

16.2. Prašymas taikyti anonimiškumą gali būti ir žodinis. Tačiau jis turi būti įtikinamas, nes tiek rašytiniame, tiek žodiniame prašyme nurodytų prielaidų apie realaus pavojaus grėsmę išsamus viešas procesinis patikrinimas byloje, kurioje bus taikomas anonimiškumas, yra problemiškas.

17. Nors BPK tiesiogiai nenumato, tačiau prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes ir kitokius veiksmus, aptartus rekomendacijų 8–15 punktuose, gali patys pasiūlyti nukentėjusiajam ar liudytojui prašyti taikyti anonimiškumą. Po tokio pasiūlymo nukentėjusysis ar liudytojas gali parašyti prašymą, tačiau ir žodžiu pareikštas prašymas (sutikimas) yra priimtinas.

18. Pagal BPK 200 straipsnio 1 dalį nukentėjusysis ar liudytojas taikyti anonimiškumą gali prašyti prieš apklausą, kadangi iki to veiksmo atlikimo turi būti išspręstas klausimas dėl anonimiškumo taikymo. Jei anonimiškumas taikomas, apklausa atliekama ir apklausos protokolas surašomas laikantis BPK 201 straipsnyje nustatytų specifinių reikalavimų, siekiant užtikrinti asmens tapatybės slaptumą.

18.1. Jei atsitinka taip, kad nukentėjusiojo ar liudytojo anonimiškumo nustatymo klausimas iškyla po to, kai jie buvo apklausti įprastine tvarka, ir, išskyrus prokurorą ar ikiteisminio tyrimo pareigūną, niekas kitas dar nebuvo matęs apklausos protokolo, tai pritaikius anonimiškumą, toks protokolas išimamas iš bylos ir laikomas atskirai BPK 201 straipsnio nustatyta tvarka. Tokiu atveju nukentėjusysis ar liudytojas pakartotinai apklausiamas ikiteisminio tyrimo teisėjo pagal BPK 203 straipsnyje nustatytas taisykles.

19. Kad nukentėjusiajam ar liudytojui būtų taikomas anonimiškumas, vien pagrindo ir prašymo nepakanka, dar turi būti ir tam tikros sąlygos, liudijančios, kad yra prasmė bei tikslingumas taikyti anonimiškumą.

20. Pagal BPK 200 straipsnio 2 dalies 1 punktą prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas pirmiausia turi patikrinti, ar nukentėjusysis, liudytojas neturi fizinių ar psichinių trūkumų, dėl kurių negalėtų teisingai suvokti turinčių bylai reikšmės dalykų ir duoti apie juos teisingų parodymų. Ištirti liudytojo fizinę ar psichinę būklę gali būti pavedama tam tikriems specialistams (teismo medicams, psichiatrams, psichologams), išreikalaujamos sveikatos priežiūros įstaigų pažymos. Jei nustatomi minėti fiziniai ar psichiniai trūkumai, asmuo iš viso negali būti liudytoju (BPK 79 straipsnis). Tokiu atveju taikyti anonimiškumą nėra jokios prasmės. Jei nėra jokių duomenų, prielaidų ir abejonių, kad liudytojas gali turėti nurodyto pobūdžio fizinių ar psichinių trūkumų, toks patikrinimas neatliekamas. Nutarime taikyti anonimiškumą konstatuojama, kad fizinių ar psichinių trūkumų asmuo neturi.

21. Pagal BPK 200 straipsnio 2 dalies 2 punktą prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas privalo patikrinti, ar nukentėjusysis, liudytojas nebuvo anksčiau teisti už melagingų parodymų davimą. Patikrinti galima išreikalaujant pažymą apie teistumą, susipažįstant su teistumo registro duomenimis, teismo nuosprendžiais. Apie teistumo patikrinimo rezultatus prokuroras gali nurodyti specialiaame tyrimo veiksmo protokolo priede, prie bylos nepridedamas dokumentų. Jeigu asmuo buvo teistas už melagingų parodymų davimą, nepriklausomai nuo teistumo išnykimo ar panaikinimo taikyti jam anonimiškumą netikslinga.

22. Pagal BPK 200 straipsnio 2 dalies 3 punktą prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas taip pat turi patikrinti, ar nukentėjusysis, liudytojas dėl asmeninių arba savanaudiškų motyvų gali duoti melagingus parodymus prieš įtariamąjį. Tokius duomenis galima nustatyti ne tik iš oficialios ikiteisminio tyrimo medžiagos, bet ir operatyvinės veiklos pagalba.

23. Jei atliekant patikrinimą dėl BPK 200 straipsnio 2 dalyje numatytų aplinkybių pateikiami rašytiniai reikalavimai ar užduotys, šiuose dokumentuose nenurodoma, kad patikrinimas atliekamas sprendžiant anonimiškumo taikymo klausimą. Anonimiškumo netaikymo atveju šių aplinkybių patikrinimo dokumentai gali būti pridedami prie ikiteisminio tyrimo medžiagos. Jei anonimiškumas taikomas, jie laikomi atskirai nuo bylos, taip pat gali būti saugomi BPK 201 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

24. Anonimiškumo taikymo sąlyga yra nebuvimas aplinkybių, nurodytų BPK 200 straipsnio 2 dalies 1–3 punktuose. Jei atlikus patikrinimą nustatoma bent viena iš aplinkybių, numatytų BPK 200 straipsnio 2 dalyje, anonimiškumas asmeniui netaikomas.

25. Jei yra visi BPK 199 straipsnyje išvardyti pagrindai taikyti anonimiškumą ir nėra 200 straipsnio 2 dalyje numatytų aplinkybių, prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas priima BPK 200 straipsnio 3 dalyje numatytą motyvuotą nutarimą taikyti anonimiškumą. Ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimą turi patvirtinti tyrimą kontroliuojantis prokuroras. Be kitų duomenų, nutarime nurodoma: nukentėjusiojo ar liudytojo prašymas taikyti anonimiškumą, labai sunkaus ar sunkaus nusikaltimo esmė, anonimiškumo taikymo pagrindai ir sąlygos, sprendimas taikyti anonimiškumą. Nutarimo rezoliucinėje dalyje nurodoma, koku numeriu tyrimo veiksmų ir kituose bylos dokumentuose bus įvardijamas liudytojas ar nukentėjusysis, kuriam taikomas anonimiškumas. Numeris gali būti sudarytas iš skaičių arba skaičių ir raidžių derinio.

V. TYRIMO VEIKSMŲ IR KITŲ BYLOS DOKUMENTŲ TURINIO YPATUMAI, KAI NUKENTĖJUSIAJAM IR LIUDYTOJUI TAIKOMAS ANONIMIŠKUMAS

26. BPK 201 straipsnio 1 dalis nustato, kad anonimiškumo taikymo atveju asmuo tyrimo veiksmų ir kituose dokumentuose įvardijamas numeriu (apklausos protokole (1 priedas), nutarime pripažinti nukentėjusiuoju, nutarime pripažinti civiliniu ieškovu, pranešime apie įtarimą, kaltinamajame akte ir pan., taip pat ir teismo dokumentuose).

27. BPK 201 straipsnio 2 dalis nustato, kad tikrieji asmens tapatybės duomenys surašomi specialiaame tyrimo veiksmo protokolo priede (2 priedas).

28. Pagal BPK 201 straipsnio 4 dalį anonimiškumo taikymo atvejais tyrimo veiksmo protokolą, nutarimą ar kitokį bylos dokumentą surašo ir pasirašo tą veiksmą atlikęs, nutarimą ar kitokį bylos dokumentą surašęs prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar ikiteisminio tyrimo teisėjas. Po kiekvieno tyrimo veiksmo atlikimo ar nutarimo priėmimo 201 str. 2 d. nurodytame specialiaame protokolo priede pažymima, kad nukentėjusysis ar liudytojas susipažino su tyrimo veiksmo protokolu ir nutarimu. Tai jie patvirtina savo parašais.

29. BPK 201 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad tyrimo veiksmų protokoluose, nutarimuose, nutartyse bei kituose bylos dokumentuose nerašoma informacija, iš kurios būtų galima nustatyti tyrimo veiksmo dalyvavusio ar kitame dokumente paminėto nukentėjusiojo, liudytojo, kuriam taikomas anonimiškumas, asmens tapatybę.

30. Liudytojo ar nukentėjusiojo, kuriems taikomas anonimiškumas, apklausos įforminimui pagal BPK 198, 201 ir 203 straipsnių prasmę keliama ypatingi reikalavimai. Prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas nukentėjusįjį ar liudytoją, kuriems taikomas anonimiškumas, apklausia vadovaudamiesi BPK 183 straipsnio nustatytais taisyklėmis, o ikiteisminio tyrimo teisėjas dar vadovaujasi ir taisyklėmis, nustatytais BPK 184, 203 straipsniuose. Apklausos protokolas, kuris bus pridedamas prie bylos, surašomas laikantis BPK 179, 183 straipsnių (ikiteisminio tyrimo teisėjas ir BPK 184 straipsnis) reikalavimų, atsižvelgiant į išimtis, nurodytas BPK 201 straipsnyje. Protokole nenurodomi asmens anketiniai duomenys, pats asmuo įvardijamas numeriu, pažymima, kad asmens tapatybę patvirtinantys duomenys yra to protokolo specialiaame priede. Asmuo per apklausą įspėjamas dėl atsakomybės pagal BK 235 straipsnį už melagingų parodymų davimą (ar prisaikdinamas), tačiau protokole dėl tokio įspėjimo nepasirašo (taip pat ir kad davė priesaiką), nepasirašo ir paties apklausos protokolo. Liudytojui ar nukentėjusiajam taip pat negalima patiems užrašyti savo parodymų, nedaromas parodymų garso ir vaizdo įrašas.

30.1. Apklausto asmens parodymai apie turinčias reikšmės bylai išspręsti aplinkybes išdėstomi taip, kad į protokolą nepatektų informacija, iš kurios būtų galima nustatyti apklausto asmens tapatybę. Apklausos protokole nerašoma informacija, neturinti reikšmės bylai, tačiau padedanti nustatyti tyrimo veiksmo dalyvavusio asmens tapatybę. Anonimiškumo suteikimas leidžia įslaptinti tik nukentėjusiojo ar liudytojo tapatybę nurodančius duomenis, bet ne tokių asmenų duotų parodymų apie reikšmingas bylai išspręsti aplinkybes turinį. Jeigu pagal nukentėjusiojo ar liudytojo parodymų turinį (kai kitaip parodymų negalima išdėstyti apklausos protokole) jie gali būti

identifikuoti, anonimiškumo taikymas neturi jokios prasmės. Tokiu atveju asmens apsaugos dalykai turi būti sprendžiami vadovaujantis Baudžiamojo proceso bei operatyvinės veiklos dalyvių, teisingumo ir teisėsaugos institucijų pareigūnų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio įstatymu (Žin., 1996, Nr. [20-520](#)).

31. Kartu su liudytojo apklausos protokolu pagal BPK 179, 183, 184, 201 straipsnius reikalavimus surašomas specialus šio veiksmo protokolo priedas. Šiame priede pažymimi asmens tapatybės duomenys, kiti reikiami duomenys apie liudytojo asmenybę ir jo santykius su įtariamuoju; pažymima, kad liudytojui buvo išaiškintos BPK 81 ir 83 straipsniuose nurodytos teisės ir pareigos, kad jis buvo išpėtas dėl atsakomybės pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) (Žin., 2000, Nr. [89-2741](#)) 235 straipsnį už melagingų parodymų davimą (ar prisaikdintas). Visa tai liudytojas patvirtina savo parašu. Liudytojas savo parašu taip pat patvirtina, kad jis susipažino su liudytojo apklausos protokolu. Liudytojo, nukentėjusiojo parodymai šiame specialiaame tyrimo veiksmo protokolo priede nesurašomi. Papildomai galima nurodyti ne tik oficialiuose registruose kaupiamus asmens duomenis, bet ir bet kokią reikiamą informaciją, susijusią su asmeniu, kurio tapatybė gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pagal tokius duomenis kaip vienas ar keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai. Jei apklausoje dalyvauja vertėjas, šiame specialiaame protokolo priede pažymima apie vertėjo dalyvavimą ir nurodomi jo asmens duomenys. Vertėjas pasirašytinai išpėjamas dėl atsakomybės pagal BK 235 straipsnį už melagingą ar žinomai neteisingą vertimą ir dėl atsakomybės pagal BK 125 straipsnį už valstybės paslapties atskleidimą. Jis taip pat pasirašo specialų apklausos protokolo priedą, patvirtindamas apklausos protokole užfiksuotų parodymų teisingumą. Vertėjas privalo turėti reikiamos kategorijos leidimą dirbti su įslaptinta informacija.

32. Atlikus liudytojo ar nukentėjusiojo, kuriam taikytas anonimiškumas, papildomą apklausą, jam dalyvaujant atlikus kitus tyrimo veiksmus, priėmus nutarimus, kurie jam skelbtini, po kiekvieno tyrimo veiksmo atlikimo ar nutarimo priėmimo tame pačiame liudytojo apklausos protokolo specialiaame priede (2 priedas) pažymima, kad nukentėjusysis ar liudytojas susipažino su tyrimo veiksmo protokolu ir nutarimu. Tai jie patvirtina savo parašais.

33. BPK 204 straipsnyje nustatyti akistatos ir parodymo atpažinti, kai šiuose veiksmuose dalyvauja nukentėjusysis ar liudytojas, kuriam suteiktas anonimiškumas, ypatumai. Ši norma reikalauja, kad parodymas atpažinti ar akistata būtų atliekami sudarant akustines ir vizualines kliūtis, trukdančias nustatyti asmenų, kuriems taikytas anonimiškumas, tapatybę. Kliūčių sudarymas techniniu ir organizaciniu pobūdžiu sudėtingas net tokia gerokai paprastesniame veiksmo kaip apklausa, o parodyme atpažinti ar akistatoje tai gali būti dar labiau komplikauta. Rezultatai būna taip pat ne visai patenkinami. Akistatos psichologinis poveikis, taip pat ir rezultatas nemaža dalimi priklauso nuo ypatingos to veiksmo situacijos, apibūdinamos kaip „akis į akį“. Sudarant akustines ar vizualines kliūtis, šis efektas gali sumenkėti. Įprastinio parodymo atpažinti procesas dėl įvairių subjektyvių ar objektyvių priežasčių vyksta ne visada sklandžiai. Įvedant nepakankamai modernias kliūtis, šio tyrimo veiksmo rezultatai gali būti dar menkesni. Gali būti neužtikrintas ir nukentėjusiojo ar liudytojo, kuriam taikomas anonimiškumas, asmens tapatybės slaptumas. Todėl konkrečiose bylose reikėtų realiai įvertinti galimas tų veiksmų komplikacijas ir norimų rezultatų bandyti pasiekti kitais būdais (pavyzdžiui, išaiškinti parodymuose esančius prieštaraivimus ir juos pašalinti kitais byloje esančiais įrodymais, parodymą atpažinti atlikti pagal nuotraukas ir pan.).

34. Savo tapatybės neatskleidžiantiems ikiteisminio tyrimo pareigūnams ar kitiems asmenims, atlikus ikiteisminį tyrimą BPK 158 straipsnyje nustatyta tvarka ir prireikus apklausiamiems kaip liudytojams, anonimiškumas gali būti suteiktas, kai yra BPK XIV skyriaus ketvirtajame skirsnyje numatyti pagrindai. Slaptą sekimą, numatytą BPK 160 straipsnyje, atlikęs pareigūnas prireikus gali būti apklaustas kaip liudytojas vadovaujantis BPK 203 ir 282 straipsniuose nustatytomis taisyklėmis, t. y. ikiteisminio tyrimo teisėjo ir teismo.

VI. NUKENTĖJUSIOJO IR LIUDYTOJO ASMENS TAPATYBĘ NURODANČIŲ DUOMENŲ ĮSLAPTINIMO, SAUGOJIMO, SIUNTIMO, SUSIPAŽINIMO SU JAIS IR IŠSLAPTINIMO TVARKA

35. Pagal BPK 202 straipsnį nukentėjusiojo ar liudytojo, kuriam taikomas anonimiškumas, asmens tapatybę nurodantys duomenys sudaro valstybės paslaptį, todėl prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimas taikyti anonimiškumą bei specialus tyrimo veiksmo protokolo priedas turi būti įslaptinami suteikiant tam tikras slaptumo žymas. Suteikiant slaptumo žymas būtina vadovautis paslapčių subjektų sudarytais valstybės ir tarnybos paslapčių detaliais sąrašais, kuriuose pagal Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 5 str. 4 d. turi būti numatytos įslaptinamos informacijos slaptumo žymos, įslaptinimo terminai arba išslaptinimo sąlygos. Detalius įslaptinamos informacijos sąrašus tvirtina ir juos keičia paslapčių subjektų vadovai, suderinę su Lietuvos Respublikos paslapčių apsaugos koordinavimo komisija. Priėmus nutarimą taikyti anonimiškumą, taip pat įslaptinamas ir asmens rašytinis prašymas taikyti jam anonimiškumą bei prie jo pridėti BPK 200 straipsnio 2 dalyje nurodytų aplinkybių patikrinimo dokumentai. Šiam prašymui ir prie jo pridedamiems dokumentams suteikiama ta pati slaptumo žyma kaip ir nutarimui taikyti anonimiškumą bei specialiam tyrimo veiksmo protokolo priedui.

36. Nutarimas taikyti anonimiškumą, nukentėjusiojo ar liudytojo prašymas, prie jo pridėti kiti dokumentai ir specialus tyrimo veiksmo protokolo priedas įdedami į nepermatomą voką kartu su Asmenų, susipažinusių su įslaptintais liudytojo (nukentėjusiojo) tapatybę nurodančiais duomenimis, registracijos kortele (3 priedas), kurioje privalės pasirašyti su minėtais dokumentais vėliau susipažinę prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar teisėjas. Šiai registracijos kortelei suteikiama tokia pat slaptumo žyma kaip ir kitiems BPK 201 straipsnio nustatyta tvarka įformintiems ir įslaptintiems dokumentams. Vokas užklijuojamas ir užantspaudojamas įslaptinto asmens akivaizdoje taip, kaip nurodyta BPK 201 straipsnio 2 dalyje ir Slaptosios raštvedybos taisyklių 53 punkte. Ant voko, prie antspaudų vietos, pasirašo prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas. Ant voko užrašomas bylos (medžiagos) numeris, liudytojui ar nukentėjusiajam, kuriam taikomas anonimiškumas, suteiktas numeris ir paketo numeris. Užrašoma arba dedamas spaudas su tam tikra slaptumo žyma. Vokas su šiais dokumentais registruojamas Nukentėjusiųjų ir liudytojų, kuriems taikomas anonimiškumas, registracijos žurnale. Jame nenurodomi liudytojų ar nukentėjusiųjų asmens duomenys (4 priedas).

37. Remiantis BPK 201 straipsnio 3 dalimi, vokas su nutarimu taikyti anonimiškumą, nukentėjusiojo ar liudytojo rašytiniu prašymu ir specialiu tyrimo veiksmo protokolo priedu teisės aktų nustatyta tvarka saugomas pas prokurorą ar bylą tiriančioje ikiteisminio tyrimo įstaigoje, tarnybiniame seife, atskirai nuo baudžiamosios bylos; t. y. saugo tas, kas įslaptino. Teismui pareikalavus, vokas perduodamas tiesiogiai teisėjui (perduoda pareigūnas, saugantis voką) arba siunčiamas Lietuvos pašto pasiuntinių paštu Slaptosios raštvedybos taisyklių nustatyta tvarka, ant voko nurodžius teismo pavadinimą ir teisėjo pavardę bei užrašant arba dedant spaudą „ASMENIŠKAI“.

38. Susipažinti su nukentėjusiojo ar liudytojo tapatybę nurodančiais duomenimis pagal BPK 201 str. 2 d. ir 202 str. prasmę turi teisę ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras, atliekantys byloje tyrimą, bei prokuroras, kontroliuojantis tyrimą ar palaikantis valstybinį kaltinimą, taip pat ikiteisminio tyrimo teisėjas, atliekantis toje byloje proceso veiksmus, bylą nagrinėjantys teisėjai. Jei šie pareigūnai atidaro voką, susipažįsta su dokumentų turiniu, jie privalo užpildyti registracijos kortelę: nurodyti voko atidarymo datą, savo pareigas, vardą, pavardę. Užpildęs kortelę, pareigūnas turi joje pasirašyti, patvirtindamas tai, kad jis išpėtas dėl baudžiamosios atsakomybės pagal BK 125 straipsnį už įslaptintų duomenų paskelbimą (valstybės paslapties atskleidimą). Susipažinę su dokumentais, šie asmenys voką vėl užantspaudoja ir pasirašo. Jei vokas ne daugkartinio naudojimo, jis turi būti pakeičiamas.

39. Remiantis Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktais, šie duomenys įslaptinami 15–75 metams. Įslaptinimo terminas gali būti pratęstas minėto įstatymo 6 straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka.

40. Įslaptinti nukentėjusiojo ar liudytojo tapatybę nurodantys duomenys išslaptinami Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nustatyta tvarka. Šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje

nustatyta, kad išslaptinti informaciją, kai nustatytas išslaptinimo terminas nepasibaigęs, gali tik paslapčių subjektas, ją išslaptinęs.

41. Lietuvos Respublikos įslaptintos informacijos apsaugos tvarkos 8 p. nustatyta, kad valstybės paslapčių apsaugą paslapčių subjekte koordinuoja subjekto vadovo įsakymu sudaryta specialioji ekspertų komisija, kuri priima sprendimus dėl informacijos išslaptinimo, slaptumo žymų keitimo, įslaptintos informacijos saugojimo terminų pratęsimo ir kt. Minėto nutarimo 54 p. nurodyta, kad įslaptintos informacijos išslaptinimo tvarką nustato pats paslapčių subjektas. Išslaptinimas įforminamas Slaptosios raštvedybos taisyklių 21 p. nustatyta tvarka.

Rekomendacijų dėl anonimiškumo
nukentėjusiajam ar liudytojui suteikimo
ir šio sprendimo procesinio įforminimo
1 priedas

**LIUDYTOJO, KURIAM TAIKOMAS ANONIMIŠKUMAS,
APKLAUSOS PROTOKOLAS**

200 __ m. _____ d.

(vieta)

Apklausa pradėta _____ val. _____ min., baigta _____ val. _____ min.

(įstaigos ir padalinio pavadinimas, pareigos, vardas, pavardė)

patalpose, baudžiamojoje byloje Nr. _____, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos
baudžiamojo proceso kodekso 78–83, 178–179, 183 str., 201 str., apklausė liudytoją.

Liudytojui, kuriam taikomas anonimiškumas, suteiktas Nr. _____.

Tikrieji liudytojo asmens tapatybės duomenys yra specialiaame šio protokolo priede, pakete
Nr. _____.

LR BPK 183 str. pagrindu liudytojui išaiškintos LR BPK 81 ir 83 straipsniuose numatytos
liudytojo teisės ir pareigos bei atsakomybė ir jis įspėtas dėl atsakomybės pagal LR BK 235 straipsnį už
melagingų parodymų davimą.

(pareigūno parašas)

Pasiūlius liudytojui papasakoti visa, kas jam žinoma apie aplinkybes, turinčias reikšmės
bylai išspręsti, liudytojas parodė:

(pareigūno parašas)

Rekomendacijų dėl anonimiškumo
nukentėjusiajam ar liudytoji suteikimo
ir šio sprendimo procesinio įforminimo
2 priedas

(slaptumo žyma)

LIUDYTOJO, KURIAM TAIKOMAS ANONIMIŠKUMAS, APKLAUSOS PROTOKOLO SPECIALUS PRIEDAS

200 __ m. _____ d.

(vieta)
Apklausa pradėta _____ val. _____ min., baigta _____ val. _____ min.

(įstaigos ir padalinio pavadinimas, pareigos, vardas, pavardė)

patalpose, baudžiamojoje byloje Nr. _____, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 78–83, 178–179, 183 str. ir 201 str., apklausė liudytoją, kuriam taikomas anonimiškumas.

Liudytojui, kuriam taikomas anonimiškumas, suteiktas Nr. _____.

Vardas (-ai), pavardė (-ės) _____

asmens kodas _____, gimimo data _____

gimimo vieta _____

pilietybė (-ės) _____

šeiminė padėtis _____

dabartinės gyvenamosios vietos adresas _____

deklaruojamos gyvenamosios vietos adresas _____

asmens dokumentas _____

(rūšis, serija, numeris, išdavimo data ir vieta)

išsilavinimas _____

darbovietė, pareigos, užsiėmimas, profesija _____

telefonai namų _____, darbo _____, kiti _____

kiti reikiami asmens duomenys _____

duomenys apie teistumą _____

Liudytojo santykiai su įtariamuoju _____

(liudytojo parašas)

(slaptumo žyma)

(slaptumo žyma)

LR BPK 82 str. 2 d. pagrindu liudytojui išaiškinta, kad įtariamojo ir kaltinamojo šeimos nariai ar artimieji giminaičiai gali neduoti parodymų arba neatsakyti į kai kuriuos pateiktus klausimus.

(liudytojo parašas)

LR BPK 183 str. pagrindu liudytojui išaiškintos LR BPK 81 ir 83 straipsniuose numatytos liudytojo teisės ir pareigos bei atsakomybė ir jis įspėtas dėl atsakomybės pagal LR BK 235 straipsnį už melagingų parodymų davimą.

(liudytojo parašas)

Su 200 ____ m. _____ d. apklausos protokolu iš _____ lapų ir parodymais, kurie prasideda:

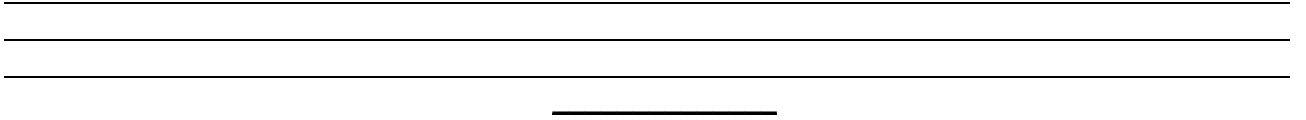
1 lapas prasideda žodžiais _____
 ir baigiasi žodžiais _____
 2 lapas prasideda žodžiais _____
 ir baigiasi žodžiais _____
 3 lapas prasideda žodžiais _____
 ir baigiasi žodžiais _____
 4 lapas prasideda žodžiais _____
 ir baigiasi žodžiais _____
 5 lapas prasideda žodžiais _____
 ir baigiasi žodžiais _____
 6 lapas prasideda žodžiais _____
 ir baigiasi žodžiais _____

susipažinau ir jį papildau

(gali būti surašomi kiti reikiami duomenys, nurodantys asmens tapatybę, neįslaptinant parodymų apie aplinkybes,

turinčias reikšmės bylai išspręsti)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Nurodoma kiekvieno tyrimo veiksmo atlikimo, nutarimo priėmimo data; protokolo ar nutarimo lapų skaičius; pažymima apie liudytojo ar nukentėjusiojo susipažinimą su protokolu ar nutarimu, parodymais. Atliekant papildomą liudytojo apklausą, akistatą, parodymų patikrinimo veiksmus, dalyvaujant liudytojui ar nukentėjusiajam, kuriam taikomas anonimiškumas, šiame specialiaame protokolo priede pažymima, kad prieš tyrimo veiksmo atlikimą liudytojas (nukentėjusysis) buvo įspėtas dėl atsakomybės pagal LR BK 235 str. už melagingų parodymų davimą. Tai jie patvirtina savo parašais.

[illegible]

**ASMENŲ, SUSIPAŽINUSIŲ SU ĮSLAPTINTAIS LIUDYTOJO
(NUKENTĖJUSIOJO) TAPATYBĘ NURODANČIAIS DUOMENIMIS,
REGISTRACIJOS KORTELĖ**

Dėl atsakomybės pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 125 straipsnį ir su įslaptintais liudytojo (nukentėjusiojo) _____, kuriam suteiktas Nr. _____, tapatybę nurodančiais duomenimis susipažinau:

[illegible][illegible]

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47**REKOMENDACIJOS DĖL IKITEISMINIO TYRIMO NUTRAUKIMO PAGAL NAUJOJO
BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 213 STRAIPSNĮ (KAI YRA PADARYTOS
KELIOS SKIRTINGO SUNKUMO NUSIKALSTAMOS VEIKOS)****I. BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) IV dalies XV skyriaus 213 straipsnis reglamentuoja ikiteisminio tyrimo nutraukimą kelių nusikalstamų veikų padarymo atveju.

2. Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) (Žin., 2000, Nr. [89-2741](#)) 10–12, 16 straipsnius nusikalstamos veikos skirstomos į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus. Nusikaltimai yra tyčiniai ir neatsargūs. Tyčiniai nusikaltimai dar skirstomi į nesunkius, apysunkius, sunkius ir labai sunkius. Nesunkus nusikaltimas yra tyčinis nusikaltimas, už kurį baudžiamajame įstatyme numatyta didžiausia bausmė neviršija trejų metų laisvės atėmimo. Baudžiamasis nusižengimas yra pavojinga ir BK uždrausta veika, už kurią numatyta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu, išskyrus areštą. Nusikaltimas ar baudžiamasis nusižengimas yra neatsargus, jeigu jis padarytas dėl nusikalstamo pasitikėjimo arba nusikalstamo nerūpestingumo.

II. BPK 213 STRAIPSNIO TAIKymo TVARKA

3. BPK 213 straipsnis gali būti taikomas, kai asmuo įtariamas padaręs kelias nusikalstamas veikas, iš kurių viena ar kelios yra baudžiamieji nusižengimai, nesunkūs nusikaltimai, neatsargūs baudžiamieji nusižengimai ar neatsargūs nusikaltimai, o kita ar kitos – sunkūs ar labai sunkūs nusikaltimai. Tokiu atveju prokuroras gali nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų ir nesunkių nusikaltimų arba neatsargių baudžiamųjų nusižengimų ir neatsargių nusikaltimų, jeigu už tokius ar tokį neatsargų nusikaltimą baudžiamajame įstatyme numatyta bausmė neviršija trejų metų laisvės atėmimo.

4. BPK 213 straipsnis suteikia prokurorui, atliekančiam ikiteisminį tyrimą ar kontroliuojančiam ikiteisminio tyrimo atlikimą, teisę, bet ne įpareigoja jį nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų, nesunkių nusikaltimų, neatsargių baudžiamųjų nusižengimų ar neatsargių nusikaltimų. Tokį sprendimą, kuris turėtų būti įforminamas nutarimu, kurį prokuroras gali priimti tik tuo atveju, kai pagrįstai mano, kad nutraukus ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų, nesunkių nusikaltimų, neatsargių baudžiamųjų nusižengimų ar neatsargių nusikaltimų procesas dėl sunkių ar labai sunkių nusikaltimų galės vykti sparčiau ir dėl šiomis veikomis padarytos žalos atlyginimo nepareikštas civilinis ieškinys.

5. Prokuroras, prieš priimdamas nutarimą nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų, nesunkių nusikaltimų, neatsargių baudžiamųjų nusižengimų ar neatsargių nusikaltimų, privalo įtariamajam pasirašytinai įteikti pranešimą apie visas nusikalstamas veikas, kurių padarymu jis yra įtariamas.

6. Ikiteisminis tyrimas turėtų būti nutraukiamas visų bendrininkų, dalyvavusių darant baudžiamuosius nusižengimus, nesunkius nusikaltimus, neatsargius baudžiamuosius nusižengimus ar neatsargius nusikaltimus, atžvilgiu. Jei bent vienas iš bendrininkų nėra padaręs sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, tai ikiteisminis tyrimas BPK 213 straipsnyje nustatyta tvarka nenutraukiamas.

7. Prokuroras, atliekantis ikiteisminį tyrimą ar kontroliuojantis ikiteisminio tyrimo atlikimą, gali priimti nutarimą nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų, nesunkių nusikaltimų, neatsargių baudžiamųjų nusižengimų ar neatsargių nusikaltimų, kai vienoje byloje tiriamos kelios nusikalstamos veikos, iš kurių viena ar kelios yra baudžiamieji nusižengimai,

nesunkūs nusikaltimai, neatsargūs baudžiamieji nusižengimai ar neatsargūs nusikaltimai, o kita ar kitos – sunkūs ar labai sunkūs nusikaltimai.

8. Prieš priimdamos procesinį sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo dėl baudžiamųjų nusižengimų, nesunkių nusikaltimų, neatsargių baudžiamųjų nusižengimų ar neatsargių nusikaltimų nutraukimo, prokuroras turėtų įvertinti, ar nutraukus ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų ir nesunkių nusikaltimų pakaks duomenų įrodyti įtariamojo kaltę, padarant sunkų ar labai sunkų nusikaltimą (nusikaltimus). Tuo atveju, jeigu nutraukus ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų ir nesunkių nusikaltimų vėliau tektų nutraukti ikiteisminį tyrimą ir dėl to asmens padarytų sunkių ar labai sunkių nusikaltimų, ar jeigu teismas priimtų išteisinamąjį nuosprendį šio asmens atžvilgiu, toks asmuo liktų nenubaustas.

9. BPK 213 straipsnyje yra išdėstyta viena išlyga, kai ikiteisminis tyrimas dėl baudžiamųjų nusižengimų ir nesunkių nusikaltimų negali būti nutrauktas. Tai atvejai, kai minėtomis veikomis yra padaryta žala ir dėl jos atlyginimo pareikštas civilinis ieškinys. BPK 109 straipsnis nustato, kad civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje gali būti pareiškiamas, jeigu asmeniui dėl nusikalstamos veikos padaryta turtinės ar neturtinės žalos. Taip pat ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.250 straipsnyje įtvirtintas privalomumas atlyginti neturtinę žalą, atsiradusią dėl padaryto nusikaltimo. Todėl, jei baudžiamojoje byloje civilinis ieškinys nepareikštas, prokuroras, prieš priimdamos nutarimą nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų ir nesunkių nusikaltimų, turėtų įsitikinti, kad fizinis asmuo ar juridinio asmens atstovas, kuriems nusižengimu ar nusikaltimu padaryta žalos, atsisako pareikšti ieškinį. Ši valia turėtų būti pasirašytinai užfiksuota apklausos protokoluose arba išdėstyta atskirame rašte – nukentėjusiojo ar civilinio ieškovo pareiškimė.

10. Kai nukentėjusiajam nusikalstama veika padaryta žala atlyginta, prokuroras gali nutraukti ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų ir nesunkių nusikaltimų, tačiau tokiu atveju prokuroras turėtų gauti fizinio asmens ar juridinio asmens atstovo, kuriems baudžiamuoju nusižengimu, nesunkių nusikaltimu, neatsargiu baudžiamuoju nusižengimu ar neatsargiu nusikaltimu padaryta žalos, raštišką pareiškimą, kad nusikalstama veika padaryta žala atlyginta. Esant tokiam pareiškimui procesas dėl civilinio ieškinio baudžiamojoje byloje nepradedamas, o pradėtas nutraukiamas ir dėl to paskirtas laikinas nuosavybės teisių apribojimas panaikinamas, jeigu baudžiamojoje byloje negali būti taikomas turto konfiskavimas.

III. IKITEISMINIO TYRIMO, NUTRAUKTO VADOVAUJANTIS BPK 213 STRAIPSNIU, ATNAUJINIMAS

11. Baudžiamojo proceso įstatymas numato galimybę prokurorui, atlikusiam ikiteisminį tyrimą ar kontroliavusiam ikiteisminio tyrimo atlikimą, arba aukštesniojo prokuroro pavedimu kitam prokurorui savo nutarimu atnaujinti vadovaujantis BPK 213 straipsniu nutrauktą ikiteisminį tyrimą pagal proceso dalyvių skundus ar savo iniciatyva, jei tam yra pagrindas (BPK 217 straipsnio 1 dalis). Šis prokuroro nutarimas privalo būti patvirtintas ikiteisminio tyrimo teisėjo.

12. Pagrindas atnaujinti nutrauktą ikiteisminį tyrimą galėtų būti ir tada, kai ikiteisminis tyrimas nutraukiamas dėl to paties asmens įvykdytų sunkių ar labai sunkių nusikaltimų arba teismas priima išteisinamąjį nuosprendį šio asmens atžvilgiu. Reikėtų atsižvelgti į tai, kad naujasis BK numato gana trumpus baudžiamosios atsakomybės už baudžiamųjų nusižengimų, nesunkių nusikaltimų ir neatsargių nusikaltimų padarymą senaties terminus. Baudžiamoji atsakomybė nutraukus ikiteisminį tyrimą dėl baudžiamųjų nusižengimų, nesunkių nusikaltimų, neatsargių baudžiamųjų nusižengimų ar neatsargių nusikaltimų vėliau gali būti nebegalima dėl baudžiamosios atsakomybės senaties, tuo labiau kad procesinį sprendimą atnaujinti anksčiau nutrauktą ikiteisminį tyrimą gali apskųsti įtariamasis, jo atstovas ar gynėjas.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47

REKOMENDACIJOS DĖL ATASKAITOS, PATEIKIAMOS BAIGUS IKITEISMINĮ TYRIMĄ (BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 218 STRAIPSNIS), SURAŠYMO**I. BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Šiose rekomendacijose nustatoma rašytinės ataskaitos apie atliktus ikiteisminio tyrimo veiksmus (toliau – ataskaitos) forma, būtinai pateikti duomenys ir pateikimo prokurorui tvarka.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) 218 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad tuo atveju, kai ikiteisminį tyrimą ar daugumą jo veiksmų atliko ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras gali pareikalauti, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnas pateiktų trumpą rašytinę ataskaitą apie atliktus ikiteisminio tyrimo veiksmus.
3. Atlikus ikiteisminį tyrimą turi būti surašoma ataskaita. Prokuroras gali raštu nurodyti, kad ataskaitos surašyti nereikės.
4. Ikteisminio tyrimo pareigūnas, atlikęs ikiteisminį tyrimą, pateikia prokurorui ikiteisminio tyrimo medžiagą (bylą) ir daiktus, turinčius reikšmės nusikalstamai veiklai tirti ir nagrinėti, taip pat ataskaitą apie atliktus ikiteisminio tyrimo veiksmus.
5. Ikteisminio tyrimo medžiaga (byla) prokurorui pateikiama surišta, sunumeruotais lapais, su apyrašu, užantspauduota.
6. Daiktai kartu su ikiteisminio tyrimo medžiaga (byla) pateikiami tvarkingai supakuoti, užantspauduoti, išskyrus daiktus, kuriuos dėl gremėzdiškumo ar dėl kitų priežasčių negalima laikyti ir perduoti kartu su nusikalstamos veikos tyrimo medžiaga. Šie daiktai, jei įmanoma, turi būti nufotografuoti, užantspauduoti ir laikomi ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo nurodytoje vietoje.

II. ATASKAITOS FORMA IR BŪTINI DUOMENYS

7. Ikteisminio tyrimo pareigūno surašyta ataskaita apie atliktą ikiteisminį tyrimą yra oficialus proceso aktas, skiriamas tik prokurorui. Ataskaita laikoma ikiteisminio tyrimo kontrolės byloje. Ataskaita gali būti pateikta ir kompiuterinėje laikmenoje.
8. Ikteisminio tyrimo ataskaitoje būtina nurodyti šiuos duomenis:
 - 8.1. ikiteisminio tyrimo pradžia;
 - 8.2. pareigūno, atlikusio ikiteisminį tyrimą, pareigos, vardas, pavardė, ikiteisminio tyrimo bylos Nr.;
 - 8.3. įtariamojo vardas, pavardė, gimimo data, asmens kodas, pilietybė, šeiminė padėtis, profesija, darbovietė, gyvenamoji vieta, duomenys apie ankstesnį teistumą, kiti reikalingi duomenys;
 - 8.4. įtariamo asmens padarytos nusikalstamos veikos aprašymas ir ją atitinkantis Baudžiamojo kodekso straipsnis (pagal pranešimo apie įtarimą turinį);
 - 8.5. įtariamo asmens pozicija dėl pareikšto įtarimo;
 - 8.6. ikiteisminio tyrimo veiksmai, kuriais pagrįstas įtarimas dėl asmens (asmenų) nusikalstamos veikos padarymo, aplinkybės, kurioms išaiškinti šie veiksmai buvo atlikti;
 - 8.7. įtariamam asmeniui parinkta kardomoji priemonė (jei paskirta kardomoji priemonė suėmimas, nurodyti terminą, iki kada ji paskirta, kur įtariamasis laikomas. Jeigu įtariamasis atiduotas į sveikatos priežiūros įstaigą, taip pat nurodyti, nuo kada ir kur konkrečiai jis atiduotas);
 - 8.8. ikiteisminiame tyrime dalyvavę teisėjai, gynėjai, specialistai, liudytojai, nukentėjusieji, jų adresai, civilinio ieškinio suma, daiktų saugojimo vieta ir kitos būtinos nurodyti aplinkybės.
9. Būtina nurodyti pateikiamos bylos lapus, kuriuose išdėstyti 8.1–8.8 papunkčiuose išvardyti ikiteisminio tyrimo duomenys.

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47

REKOMENDACIJOS DĖL KALTINAMOJO AKTO SURAŠYMO

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Ikiteisminis tyrimas gali būti pabaigiamas: nutraukimu; kaltinamojo akto surašymu; pareiškimu dėl supaprastinto proceso (dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu arba pagreitinoto proceso tvarka); nutarimu perduoti bylą teismui, kad šis taikytų priverčiamąsias medicinos priemones.

2. Vienas ikiteisminio tyrimo pabaigimo būdų – ikiteisminio tyrimo pabaigimas kaltinamojo akto surašymu. Kaltinamojo akto turinį ir perdavimą teismui reglamentuoja Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) 219 ir 220 straipsniai.

II. PROKURORO VEIKSMAI, GAVUS IKITEISMINIO TYRIMO MEDŽIAGĄ SU ATASKAITA

3. Jei prokuroras pats neatliko ikiteisminio tyrimo, gavęs ikiteisminio tyrimo medžiagą, jis privalo įsitikinti, ar yra pagrindas baigti ikiteisminį tyrimą. Nors prokuroras pats organizavo tyrimo eigą ir jai vadovavo, turi būti skiriamas laikotarpis, per kurį jis susipažins su ikiteisminio tyrimo medžiaga ir ikiteisminio tyrimo pareigūno surašyta ataskaita.

4. Per 7 dienas nuo medžiagos gavimo prokuroras privalo įsitikinti, kad ikiteisminis tyrimas baigtas, ir pranešti apie tai įtariamajam, jo gynėjui, nukentėjusiajam, jo atstovui, civiliniam ieškovui, civiliniam atsakovui ir jų atstovams. Ypatingais atvejais, atsižvelgdamas į ikiteisminio tyrimo medžiagos sudėtingumą ir apimtį, šį terminą (ne daugiau kaip dar iki 7 dienų) savo rezoliucija gali pratęsti prokuroro vadovas.

5. BPK 218 straipsnio 1 dalyje nenustatyta, kaip nurodytiems asmenims pranešama apie ikiteisminio tyrimo baigimą, tačiau turėtų būti pranešama raštu, kurio vienas egzempliorius paliekamas byloje, o kitas išsiunčiamas paskutiniu byloje nurodytu gyvenamosios vietos adresu. Taip pat, suderinus su nurodytais asmenimis, gali būti pranešama elektroniniu paštu, telefonu ar kitaip ir apie tai surašoma pažyma. Jeigu byloje yra daug nukentėjusiųjų ar civilinių ieškovų, apie ikiteisminio tyrimo pabaigimą gali būti pranešama per spaudą.

III. KALTINAMOJO AKTO SURAŠYMAS

6. Pranešęs apie ikiteisminio tyrimo baigimą, prokuroras per 7 dienas privalo surašyti kaltinamąjį aktą. Šį terminą savo rezoliucija gali pratęsti prokuroro vadovas.

7. Kaltinamajame akte, be BPK 219 straipsnio 1 dalies 1 punkte reikalaujamų duomenų, reikia nurodyti ne tik teismo pavadinimą, bet ir tikslų adresą.

8. Be BPK 219 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytų prokuroro nuožiūra nurodomų įtariamojo duomenų, būtina nurodyti įtariamojo gyvenamąją vietą, išsilavinimą, duomenis apie kardomąją priemonę (jei suimtas, kur laikomas), duomenis apie civilinį ieškinį, jo užtikrinimo priemones, daiktų, turinčių reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti, buvimo vietą.

9. Siekiant nepažeisti įtariamojo teisės į gynybą, BPK 219 straipsnio 1 dalies 3 punkte reikalaujamas nusikalstamos veikos aprašymas turi atitikti BPK 187 straipsnyje numatyto pranešimo apie įtarimą turinį (neišvardijamos tik įtariamojo teisės). Prie nusikalstamos veikos aprašymo turi būti nurodytas ir BPK 219 straipsnio 1 dalies 5 punkte reikalaujamas BK straipsnis (jo dalis ir punktas), nustatantis atsakomybę už padarytą veiką. Taip pat turi būti nurodomi duomenys apie nukentėjusįjį; įtariamojo atsakomybę lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės.

10. Nurodant BPK 219 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatytus pagrindinius duomenis, kuriais grindžiamas kaltinimas, būtina nurodyti bylos lapus, kuriuose tie duomenys užfiksuoti. Tokie duomenys galėtų būti: įtariamojo prisipažinimas, nukentėjusiojo ir liudytojų parodymai, specialistų ir ekspertų parodymai, ekspertizių aktai, kiti proceso veiksmai ir dokumentai. Turi būti nurodoma tik kiekvieno tyrimo veiksmo ir proceso dokumento esmė. Pavyzdžiui, liudytojas J. Jonaitis matė įtariamąjį nusikaltimo vietoje, matė pas įtariamąjį pavogtus daiktus.

11. Vykdamas BPK 219 straipsnio 1 dalies 6 punkto reikalavimus, reikėtų nurodyti ne tik įtariamojo gynėjo vardą ir pavardę, bet ir advokato kontoros adresą.

12. Kaltinamojo akto pabaigoje, jeigu įtariamasis nesutinka su jam pareikštu įtarimu, būtina nurodyti įtariamojo poziciją. Pavyzdžiui, įtariamasis neigia dalyvavęs nusikalstamoje veikoje, kuria jis įtiriamas; įtariamasis neigia dalyvavęs nusikalstamoje veikoje, kuria jis įtiriamas, ir paaiškina, kad jį apkalbėjo kitas įtariamasis dėl priešiško tarpusavio santykių ir pan.

13. Teismui perduotina tik ta prokuroro surinkta medžiaga, kuri reikalinga nagrinėjant bylą. Teismui turi būti perduodama ne tik ta medžiaga, kuri patvirtina arba paneigia bent vieną aplinkybę, turinčią reikšmės bylai išspręsti teisingai, bet ir įrodanti proceso dalyvių teisių užtikrinimą, taip pat visi ikiteisminio tyrimo teisėjo sprendimai. Teismui taip pat būtina perduoti visą bylos medžiagą, kuri buvo surinkta įtariamojo, jo gynėjo ar nukentėjusiojo arba jo atstovo prašymu. Likusi neperduota teismui medžiaga sudedama į ikiteisminio tyrimo kontrolės bylą.

14. Jei kaltinamasis nepilnamečis, teismui būtina perduoti medžiagą apie ištirtas BK 91 straipsnio 2 dalyje numatytas aplinkybes:

- 14.1. nepilnamečio gyvenimo ir auklėjimo sąlygas;
- 14.2. nepilnamečio sveikatos būklę ir socialinę brandą;
- 14.3. anksčiau taikytas poveikio priemonės ir jų veiksmingumą;
- 14.4. nepilnamečio elgesį po nusikaltimo padarymo.

15. Medžiaga apie socialinę brandą tai: nepilnamečio charakteristika (iš mokyklos, seniūnijos ar pan.), duomenys apie išsilavinimą, t. y. kiek klasių baigė, ar mokosi, jei taip, kokie mokymosi rezultatai, lankomumas ir pan.

16. Atskirai nuo bylos medžiagos prokuroras teismui pateikia liudytojų ir ekspertų, specialistų, kurie turi būti apklausti teisiama jame posėdyje, adresų sąrašą, surašytą ant firminio prokuratūros blanko ir užregistruotą prokuratūroje atskiru raštu.

17. Prokuroras iki bylos išsiuntimo į teismą gali atlikti bet kokius proceso veiksmus, jeigu jie būtini tiriant bylos aplinkybes. Atlikus veiksmus reikiama asmenys informuojami apie ikiteisminio tyrimo pabaigimą.

18. Kartu su baudžiamosios bylos medžiaga teismui prokuroras siunčia vieną kaltinamojo akto egzempliorių. Kaltinamojo akto nuorašus prokuroras įteikia pasirašytinai, nurodydamas, kada, kur, kas įteikė arba, kaip to reikalaujama BPK 220 straipsnio 4 dalyje, išsiunčia ir kaltinamiesiems, taip pat praneša kaltinamajam, nukentėjusiajam, civiliniam ieškovui, civiliniam atsakovui bei jų atstovams apie galimybę teisme susipažinti su byla ir pateikti teismui prašymus. Jeigu byloje yra daug nukentėjusiųjų ar civilinių ieškovų, apie galimybę teisme susipažinti su byla ir pateikti teismui prašymus jiems gali būti pranešama per spaudą.

19. Kaltinamasis aktas nemokančiam lietuvių kalbos įtariamajam turi būti išverstas į jo gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jis moka.

20. Bylos medžiaga ir kaltinamasis aktas teismui siunčiami su lydraščiu, kuriame nurodomos ir teisėjų, sprendusių įtariamojo suėmimo ar suėmimo pratęsimo klausimą, sankcionavusių procesinių prievartos priemonių taikymą arba nagrinėjusių proceso dalyvių skundus toje pačioje byloje, pavardės. Vienas lydraščio egzempliorius lieka prokuratūroje.

21. Jeigu įtariamasis yra suimtas, prokuroras privalo kaltinamąjį aktą su bylos medžiaga teismui perduoti likus ne mažiau kaip dešimčiai dienų iki suėmimo termino pabaigos.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47

REKOMENDACIJOS DĖL PROCESO BAIGIMO BAUDŽIAMOJU ĮSAKYMU

1. Teismo baudžiamojo įsakymo priėmimo procesas nustatytas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) 418–425 straipsniuose, prokuroro veiksmai šiame procese apibrėžti BPK 418–420 straipsniuose.

2. Nors BPK 418 straipsnio 3 dalyje prokurorui leidžiama *ikiteisminio tyrimo metu* nuspręsti kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, tačiau tai turėtų būti daroma, kai yra BPK 218 straipsnio 1 dalyje numatyti pagrindai pabaigti ikiteisminį tyrimą. Todėl šį sprendimą prokuroras priima ikiteisminio tyrimo stadijoje, kai šis tyrimas pabaigiamas.

3. Prokuroras, kontroliuodamas, kad tyrimas būtų atliktas per kuo trumpesnę laiką (BPK 176 straipsnis), taip pat nustatydamas terminą, iki kurio turi būti pranešta apie ikiteisminio tyrimo eigą, gali reikalauti, kad jam būtų pateikta rašytinė ataskaita apie atliktus ikiteisminio tyrimo veiksmus.

4. Prokuroro kreipimosi su pareiškimu į teisėją dėl proceso užbaigimo baudžiamuoju įsakymu prielaidos: straipsnio sankcijoje (jei asmuo įtariamas padaręs kelias nusikalstamas veikas – visų straipsnių sankcijose) kaip pagrindinė arba alternatyvinė bausmė numatyta bauda; įtariamojo sutikimas; nukentėjusiojo neprieštaravimas arba jo prieštaravimų atmetimas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISAK000I-187

5. Prokuroras negali kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo baudžiamuoju įsakymu, jeigu dėl asmens veikos padaryta žalos ir ji neatlyginta ar nepašalinta arba nėra įsipareigojimo tokią žalą atlyginti ar pašalinti. Įsipareigojimas turi būti raštiškas ir jame privalo būti nurodyti žalos atlyginimo ar pašalinimo terminai.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISAK000I-187

6. Prieš rašydamas pareiškimą teisėjui dėl proceso užbaigimo baudžiamuoju įsakymu, prokuroras apie galimą sprendimą turi informuoti įtariamąjį, kuris turi išreikšti savo valią dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu. BPK nenustatyta, kaip turi būti įforminama įtariamojo nuomonė dėl proceso užbaigimo baudžiamuoju įsakymu, bet tai turi būti padaryta iki prokuroras surašys BPK 419 straipsnyje nustatyto turinio pareiškimą, nes, įtariamajam nesutikus su proceso užbaigimu baudžiamuoju įsakymu, procesas turi vykti bendra tvarka (t. y. prokuroras turi surašyti BPK 219 straipsnyje nurodyto turinio kaltinamąjį aktą ir perduoti jį į teismą BPK 220 straipsnyje nustatyta tvarka, vadovaudamasis rekomendacijomis dėl kaltinamojo akto surašymo). Kaltinamasis šiame procese gali būti ne tik fizinis, bet ir juridinis asmuo.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISAK000I-187

7. Per 7 dienas nuo ikiteisminio tyrimo medžiagos gavimo prokuroras, išsikvietęs įtariamąjį, turi raštu jam pranešti apie prokurorui suteiktą galimybę kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu. Pranešime turi būti nurodyta šio proceso tvarka ir pasekmės, kokio dydžio baudą prokuroras siūlys teisėjui paskirti už padarytas nusikalstamas veikas. Taip pat turi būti užfiksuota įtariamojo nuomonė. Įtariamasis (savo ranka) galėtų įrašyti: kad jis suprato apie galimybę procesą užbaigti baudžiamuoju įsakymu, šio proceso tvarką ir pasekmes, kokio dydžio baudą prokuroras siūlys teisėjui paskirti už padarytas nusikalstamas veikas; tam pritaria ar prieštarauja, pareikšti nuomonę dėl siūlomos baudos dydžio.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISAK000I-187

8. Šį pranešimą pasirašo prokuroras, įtariamasis ir (jeigu dalyvavo) gynėjas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

9. Pageidautina, kad įtariamasis konkrečiai nurodytų, su kokio dydžio bauda jis sutinka. Nesutikimas su baudos dydžiu netrukdo užbaigti procesą baudžiamuoju įsakymu.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

10. Įtariamajam susipažinus su galimybe užbaigti procesą baudžiamuoju įsakymu ir išreiškus pritarimą, prokuroras priima sprendimą kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu. Įstatymas nereikalauja, kad tai būtų rašytinis sprendimas. Apie šį sprendimą prokuroras tą pačią dieną privalo pranešti nukentėjusiajam ir išaiškinti jam teisę per 3 dienas nuo pranešimo gavimo apskųsti prokuroro sprendimą ikiteisminio tyrimo teisėjui.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

11. BPK nenustatyta, kaip turi būti pranešama nukentėjusiajam, todėl tai galėtų būti padaroma žodžiu ar raštu. Tačiau BPK 418 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad prokuroro sprendimą kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu nukentėjusysis gali apskųsti teismui per 3 dienas nuo pranešimo gavimo. Vadinas, nukentėjusysis turi turėti rašytinį dokumentą, kuris patvirtintų, kad prokuroras nusprendė kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, ir kurį galėtų pateikti ikiteisminio tyrimo teisėjui kartu su savo skundu.

12. Būtina užfiksuoti momentą, kada nukentėjusysis gavo prokuroro pranešimą apie sprendimą kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, nes nuo to priklauso šio sprendimo apskundimo per 3 dienas terminas. Neužfiksavus pranešimo įteikimo momento, nukentėjusysis bet kada (net teisėjui surašius teismo baudžiamąjį įstatymą) galės skųsti prokuroro sprendimą motyvuodamas tuo, kad šį pranešimą gavo ne vėliau kaip prieš 3 dienas iki apskundimo momento. Todėl prokurorui nusprendus kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, rekomenduojame išsikviesti nukentėjusįjį į prokuratūrą ir pasirašytinai įteikti jam pranešimą apie priimtą sprendimą. Taip pat pranešimą nukentėjusiajam galima siųsti registruotu laišku, o juridiniam asmeniui ir faksu.

13. Pranešimų įtariamajam ir nukentėjusiajam nuorašai pridedami prie bylos medžiagos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

14. Prokuroras, vadovaudamasis BPK 418 straipsnio 3 dalimi, per 3 dienas nuo pranešimo nukentėjusiajam išsiuntimo dienos surašo pareiškimą dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, kurį kartu su bylos medžiaga išsiunčia teismui pagal teismingumą.

15. Nors numatyta, kad teismui išsiunčiama bylos medžiaga, tačiau šis BPK skirsnis nenustato, ar turi būti siunčiama visa bylos medžiaga, ar tik ta bylos medžiagos dalis, kuri gali būti reikalinga nagrinėjant bylą teisme. Todėl rekomenduojame vadovautis bendroju principu, numatytu BPK 220 straipsnio 2 dalyje, ir į teismą siųsti tik tą bylos medžiagos dalį, kuri reikalinga nagrinėjant bylą teisme ir teisėjui priimant BPK 420 straipsnyje numatytą sprendimą. Teismui turi būti perduota ne tik ta medžiaga, kuri patvirtina arba paneigia bent vieną aplinkybę, turinčią reikšmės bylai išspręsti teisingai, bet ir įrodanti proceso dalyvių teisių užtikrinimą, taip pat visi ikiteisminio tyrimo metu priimti teisėjo sprendimai. Teismui taip pat būtina perduoti visą bylos medžiagą, kuri buvo surinkta įtariamojo, jo gynėjo ar nukentėjusiojo arba jo atstovo prašymu. Likusi neperduota teismui medžiaga sudedama į ikiteisminio tyrimo kontrolės bylą.

16. Prokuroro pareiškime dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu būtina:

16.1. nurodyti kaltinamojo vardą, pavardę, gimimo datą, asmens kodą, šeiminių padėčių, profesiją, darbovietę arba juridinio asmens duomenis: pavadinimą, įmonės kodą, buveinę, jo atstovo duomenis. Pareiškime turi būti nurodyti neišnykę ir nepanaikinti teistumai. Prokuroro nuožiūra gali būti nurodomi ir kiti kaltinamojo asmens duomenys. Kiti asmens duomenys galėtų būti: administraciniai pažeidimai ar nuobaudos ir pan.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, *Žin.*, 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

16.2. trumpai aprašyti visas veikas, dėl kurių padarymo kaltinamasis turi būti nubaustas baudžiamuoju įsakymu. Siekiant, kad nebūtų pažeista kaltinamojo teisė į gynybą, veikų aprašymas turi atitikti pranešimo apie įtarimą turinį;

16.3. nurodyti visus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) (Žin., 2000, Nr. [89-2741](#)) straipsnius, jų dalis ir punktus, numatančius atsakomybę už padarytas nusikalstamas veikas;

16.4. išvardyti pagrindinius duomenis, kuriais grindžiamas kaltinimas, nurodant bylos lapus, kuriuose tie duomenys užfiksuoti. Tokie duomenys turėtų būti: įtariamojo, nukentėjusiojo ir liudytojų parodymai, specialistų išvados, dokumentai, ekspertizių aktai, kitų proceso veiksmų metu nustatyti duomenys. Turėtų būti nurodoma tik kiekvieno tyrimo veiksmo ir proceso dokumento esmė. Pvz., liudytojas A. matė kaltinamąjį nusikaltimo vietoje ar matė pas kaltinamąjį pavogtus daiktus; specialisto išvadoje nustatyta, kad įvykio vietoje rasti kaltinamojo pirštų atspaudai ir pan.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, *Žin.*, 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

16.5. nurodyti kaltinamajam siūlomą skirti baudos dydį ir kaltinamojo nuomonę dėl to, kuri turi sutapti su pranešime įtariamajam apie galimybę kreiptis į teisėją dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu nurodyta nuomone.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, *Žin.*, 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

16.6. nurodyti siūlomus sprendimus dėl turto konfiskavimo, uždraudimo naudotis specialia teise ar kardomosios priemonės kaltinamajam, kol įsiteisės teismo baudžiamasis įsakymas, nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo, daiktų, turinčių reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti, nurodant jų buvimo vietą, taip pat dėl proceso išlaidų atlyginimo.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, *Žin.*, 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

17. Rekomendacijų 7 punkte nustatytą 7 dienų, o 14 punkte – 3 dienų, terminus savo rezoliucija gali pratęsti prokuroro tiesioginis vadovas pagal atitinkamos prokuratūros kompetencijos paskirstymo nuostatus.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47

REKOMENDACIJOS DĖL PROCESO BAIGIMO PAGREITINTO PROCESO TVARKA

1. Pagreitintą procesą reglamentuoja Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) 426–432 straipsniai. Tai vienas ikiteisminio tyrimo pabaigimo būdų, kai prokuroras kreipiasi į teismą su pareiškimu dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka. Prokuroro kreipimosi su pareiškimu dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka sąlygos:

1.1. nusikalstamos veikos padarymo aplinkybės turi būti aiškios. Tai yra turi būti aiški nusikalstamos veikos padarymo vieta, laikas, būdas, pasekmės, nusikalstamos veikos padarymu įtariamas asmuo ir kitos aplinkybės. Duomenys, leidžiantys įtarti asmenį nusikalstamos veikos padarymu, gali būti šie: jis užkluptas bedarantis nusikalstamą veiką arba tuoj po jos padarymo; mačiusieji, tarp jų ir nukentėjusieji, tiesiogiai nurodo asmenį, kaip įvykdžiusį nusikalstamą veiką; ant asmens ar jo drabužių, prie jo ar jo būste rasti aiškūs nusikaltimo pėdsakai; asmens atvykimas ir prisipažinimas padarius nusikalstamą veiką. Įtariamojo nepripažinimas kaltės arba dalinis pripažinimas pats savaime nereiškia, kad nusikalstamos veikos padarymo aplinkybės nėra aiškios. Tai yra vienas iš duomenų, pagal kuriuos sprendžiama, ar nusikalstamos veikos aplinkybės yra aiškios.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

1.2. baudžiamoji byla dėl tos veikos padarymo turi būti teisinga apylinkės teismui;

1.3. į apylinkės teismą turi būti kreiptasi veikos padarymo dieną arba ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo veikos padarymo dienos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

2. Prokuroras, gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką arba gavęs ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno pranešimą apie pradėtą ikiteisminį tyrimą, be BPK 169 straipsnio 1 dalyje numatytų veiksmų ir BPK 171 straipsnio 2 dalyje nustatytų sprendimų, privalo išsiaiškinti: kada buvo padaryta nusikalstama veika, ar baudžiamoji byla dėl šios veikos padarymo turi būti nagrinėjama apylinkės teisme; esant reikalaujamoms sąlygoms kartu su ikiteisminio tyrimo pareigūnais užbaigti ikiteisminį tyrimą pagreitinto proceso tvarka.

3. Prokuroras, nusprendęs užbaigti procesą pagreitinto proceso tvarka, turi informuoti apie tai ikiteisminio tyrimo pareigūną, taip pat gali pavesti jam užtikrinti proceso dalyvių atvykimą į teismą nurodytą dieną ir valandą.

4. BPK 224 ir 225 straipsniuose nustatyta, kokios bylos yra teisingos apylinkės teismui. Tai baudžiamosios bylos dėl baudžiamųjų nusižengimų, neatsargių, nesunkių tyčinių ir apysunkių tyčinių nusikaltimų, išskyrus tuos, kuriuos padarė asmenys, numatyti BPK 225 straipsnio 1 dalyje, taip pat baudžiamosios bylos, kuriose asmenys kaltinami padarę sunkius nusikaltimus, numatytus BK 135 straipsnio 1 dalyje, 149 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse, 150 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse, 180 straipsnio 2 ir 3 dalyse, 182 straipsnio 2 dalyje ir 260 straipsnio 1 ir 2 dalyse.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

5. Baudžiamojo nusižengimo, neatsargaus nusikaltimo, tyčinio nusikaltimo, tyčinio nesunkaus nusikaltimo ir tyčinio apysunkio nusikaltimo reikšmės išaiškintos Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) (Žin., 2000, Nr. [89-2741](#)) 11, 12, 15 ir 16 straipsniuose.

6. Jeigu nusikalstama veika padaryta tą pačią dieną arba ne anksčiau kaip prieš 10 dienų, bet neaiškios jos aplinkybės, prokuroras pats atlieka ikiteisminio tyrimo veiksmus (arba paveda juos

atlikti ikiteisminio tyrimo įstaigai) ir ne vėliau kaip per 10 dienų nuo nusikalstamos veikos padarymo, jeigu jos padarymo aplinkybės tampa aiškios, gali kreiptis su pareiškimu į apylinkės teismą, kurio veiklos teritorijoje padaryta nusikalstama veika, dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

7. Jeigu prokuroras gavo skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką arba gavo ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno pranešimą apie pradėtą ikiteisminį tyrimą ir nustatė, kad nusikalstama veika padaryta anksčiau negu prieš 10 dienų arba baudžiamoji byla dėl tos veikos padarymo teisinga apygardos teismui, procesas vyksta bendra tvarka, t. y. atliekant ikiteisminį tyrimą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

8. Prokuroras, nusprendęs užbaigti baudžiamąją bylą pagreitinoto proceso tvarka, surašo pareiškimą teismui dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka.

9. Pareiškimo dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka turinys nustatytas BPK 427 straipsnyje. Pareiškime turi būti nurodyta:

9.1. kaltinamojo vardas, pavardė, gimimo data, asmens kodas, šeiminė padėtis, profesija, darbovietė, dokumentais pagrįsti duomenys apie ankstesnį teistumą, prokuroro nuožiūra – kiti asmens duomenys. Tai galėtų būti: kaltinamojo gyvenamoji vieta, išsilavinimas, duomenys apie administracinius pažeidimus, nuobaudas ir pan;

9.2. trumpai aprašyta padaryta nusikalstama veika (nurodoma jos padarymo vieta, laikas, kitos aplinkybės);

9.3. baudžiamasis įstatymas, numatantis atsakomybę už tą veiką (nurodomi visi BK straipsniai, dalys ir punktai, numatantys atsakomybę už padarytą nusikalstamą veiką);

9.4. pagrindiniai duomenys, kuriais grindžiamas kaltinimas, pavyzdžiui: įtariamojo prisipažinimas, nukentėjusiojo, liudytojų parodymai ir pan. Taip pat turi būti pateikti šių duomenų šaltiniai, pavyzdžiui: įtariamojo, nukentėjusiojo, liudytojų apklausos protokolai, kitų ikiteisminio tyrimo veiksmų, jeigu jie buvo atlikti, protokolai, daiktai, turintys reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti, ir pan.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISA000I-187

9.5. jeigu teismui bylos nagrinėjimui reikalingi daiktai iš įtariamojo yra paimti, nurodyti, kur jie saugomi arba kas atsakingas už saugojimą iki sprendimo baudžiamosioje byloje priėmimo ar nuosprendžio įsiteisėjimo.

10. Vieną pareiškimo dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka egzempliorių prokuroras, vykdydamas BPK 427 straipsnio 2 dalies reikalavimus, privalo iki bylos nagrinėjimo teisme pradžios įteikti kaltinamajam, kuris turi pasirašyti ant teismui skirtą pareiškimo egzemplioriaus, kad gavo vieną pareiškimo egzempliorių. Jei kaltinamasis atsisako pasirašyti, surašomas protokolas, kurį pasirašo prokuroras. Nemokančiam lietuvių kalbos kaltinamajam pareiškimas turi būti išverstas į jo gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jis moka.

11. Prokuroras, prieš vykdamas į teismą įteikti pareiškimą dėl bylos nagrinėjimo pagreitinoto proceso tvarka, turi imtis priemonių užtikrinti, kad kartu atvyktų kaltinamasis, turėdamas asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus, visi reikalingi liudytojai ir kiti proceso dalyviai.

12. Tuo tikslu prokuroras darbą turi organizuoti taip, kad iš anksto būtų suderintas teismo posėdžio laikas. Be to, prokuroras turi pasirūpinti, kad laiku būtų išsiųsti šaukimai reikalingiems liudytojams ir kitiems proceso dalyviams arba jiems kitaip būtų pranešta apie teismo posėdžio vietą ir laiką.

13. BPK 426 straipsnio 2 dalyje numatytais reikalingais liudytojais, kurie turėtų dalyvauti teismo posėdyje, laikytini tokie liudytojai, kuriems žinoma apie reikšmės bylai išspręsti turinčias aplinkybes.

14. Kitais proceso dalyviais laikytini: kaltinamasis, kaltinamojo advokatas ar advokato padėjėjas, atstovas pagal įstatymą, nukentėjusysis, jo atstovas pagal įstatymą ar įgaliotasis atstovas, civilinis ieškovas ar atsakovas, ar jų įgaliotieji atstovai.

15. Atvykęs į teismą, prokuroras pareiškimą dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka turi įteikti teismo pirmininkui (arba teisėjui), kuris privalo tuojau pat surengti teismo posėdį.

16. Kartu su pareiškimu dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka prokuroras teismui pateikia dokumentus, patvirtinančius ikiteisminio tyrimo pradžią (skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką su prokuroro, ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens rezoliucija pradėti ikiteisminį tyrimą ar kt.).

BPK 426 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad prokuroras teismui gali nepateikti jokios ikiteisminio tyrimo medžiagos. Jeigu iki surašant pareiškimą buvo atlikti proceso veiksmai, gautos specialistų išvados ar paaiškinimai, prokuroras kartu su pareiškimu teismui gali perduoti proceso veiksmų protokolus, specialistų išvadas, daiktus ar kitą surinką medžiagą. Turi būti perduoti ir dokumentai, įrodantys proceso dalyvių teisių užtikrinimą.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, *Žin.*, 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISAK000I-187

17. Baigiant procesą pagreitinto proceso tvarka, galima atlikti visus veiksmus, numatytus ikiteisminio tyrimo procese.

Punkto numeracijos pakeitimas:

Nr. [I-187](#), 2004-11-24, *Žin.*, 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISAK000I-187

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47

REKOMENDACIJOS DĖL NAUJOJO BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 169 IR 171 STRAIPSNIŲ TAIKymo

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Skundai, pareiškimai, pranešimai apie nusikalstamą veiką – tai prokuratūroje, ikiteisminio tyrimo įstaigoje gauti asmenų, mačiusių įvykį ar turinčių kitokių konkrečių duomenų apie įvykį, rašytiniai skundai, pareiškimai, pranešimai ar tarnybiniai pranešimai, kuriais informuojama apie konkrečioje vietoje konkrečiu laiku įvykusį konkretų įvykį, turintį tam tikros nusikalstamos veikos požymių, arba prokuroro ar pareigūno surašyti protokolai-pareiškimai apie nusikalstamą veiką, pasirašyti informavusio asmens.

2. Skundai dėl vykdomos ar įvykdytos nusikalstamos veikos šiose rekomendacijose bus vadinami skundais. Skundai, kuriuose nepranešama apie nusikalstamą veiką, nebus aptariami. Tokie skundai prokuratūrose turi būti nagrinėjami vadovaujantis Skundų nagrinėjimo nuostatais, o ikiteisminio tyrimo įstaigose – Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme (Žin., 1999, Nr. [60-1945](#)) nustatyta tvarka.

3. Tiek Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) 169 straipsnyje, tiek 171 straipsnyje nurodoma, kad gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką prokuroras arba ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnas tuoj pat pradeda ikiteisminį tyrimą. Įstatymas nenustato jokių skundo, pareiškimo ar pranešimo apie nusikalstamą veiką tikrinimo veiksmų, kol nepradėtas ikiteisminis tyrimas.

4. Skundo, pareiškimo ar pranešimo patikslinimas galimas sprendžiant atsisakymo pradėti ikiteisminį tyrimą klausimą (BPK 168 straipsnis), kai skunde, pareiškime ar pranešime apie nusikalstamą veiką nurodomi akivaizdžiai neteisingi faktai. BPK 168 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą, o reikiamais atvejais ir jų patikslinimą, gali atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą tik tuo atveju, kai skunde, pareiškime ar pranešime nurodyti faktai apie padarytą nusikalstamą veiką yra akivaizdžiai neteisingi.

II. PROKURORO VEIKSMAI PRADEDANT IKITEISMINĮ TYRIMĄ (BPK 169 STRAIPSNIS)

BPK 169 straipsnio 1 dalis

5. BPK 169 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką arba pats nustatęs nusikalstamos veikos požymius prokuroras tuoj pat pradeda ikiteisminį tyrimą.

6. Prokuratūrose darbą tikslinga organizuoti taip, kad visi prokuratūroje gauti ir nustatyta tvarka užregistruoti skundai, pareiškimai ar pranešimai apie padarytą nusikalstamą veiką patektų pas prokurorą, įgaliotą spręsti visus klausimus, susijusius su ikiteisminio tyrimo pradėjimu bei pavedimu atlikti tokį tyrimą:

6.1. Generalinėje prokuratūroje gauti skundai, pareiškimai ar pranešimai apie padarytą sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, kurio ikiteisminis tyrimas nebus atliekamas Generalinėje prokuratūroje ar Generalinės prokuratūros tiesiogiai kontroliuojamoje ikiteisminio tyrimo įstaigoje, taip pat kiti skundai, pareiškimai ar pranešimai apie nusikalstamas veikas, kurių tyrimas turi būti atliekamas apygardos prokuratūroje ar apygardos prokuratūros tiesiogiai kontroliuojamoje ikiteisminio tyrimo įstaigoje, turi būti nedelsiant perduoti atitinkamos apygardos prokurorui;

6.2. Generalinėje prokuratūroje gauti skundai, pareiškimai ar pranešimai apie nusikalstamas veikas, nepaminėtas 6.1 punkte, turi būti nedelsiant perduoti atitinkamos apylinkės prokurorui;

6.3. apygardos prokuratūroje gauti skundai, pareiškimai ar pranešimai apie nusikalstamas veikas, kurių ikiteisminis tyrimas nebus atliekamas apygardos prokuratūroje ar apygardos prokuratūros tiesiogiai kontroliuojamoje ikiteisminio tyrimo įstaigoje, turi būti nedelsiant perduoti atitinkamos apylinkės prokurorui.

7. Prokuratūrose darbas turi būti organizuojamas taip, kad visiems asmenims, atėjusiems pranešti apie nusikalstamą veiką, būtų vizualiai ar žodžiu išaiškinta jų teisė, siekiant užtikrinti greitesnį nusikalstamos veikos ištyrimą, tiesiogiai kreiptis su pranešimais apie nusikalstamas veikas į ikiteisminio tyrimo įstaigas. Jei asmuo vis tiek pageidauja apie nusikalstamą veiką pranešti prokurorui, jis turi būti prokuratūroje nustatyta tvarka nedelsiant priimtas vyriausiojo prokuroro arba jo įgalioto prokuroro.

8. Prokuroras priėmimo metu pasirašytinai įspėja asmenį apie atsakomybę pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) (Žin., 2000, Nr. [89-2741](#)) 236 straipsnį dėl melagingo įskundimo ar pranešimo apie nebūtą nusikaltimą. Prokuroras priima asmens parašytą pareiškimą arba surašo protokolą-pareiškimą, kurį besikreipiantis asmuo pasirašo.

9. Prieš pradėdamas ikiteisminį tyrimą prokuroras privalo įvertinti, ar skunde, pareiškime ar pranešime nurodyti faktai apie padarytą nusikalstamą veiką nėra akivaizdžiai neteisingi.

10. Jeigu skunde, pareiškime ar pranešime nurodyti faktai gali būti vertinami kaip akivaizdžiai neteisingi, prokuroras gali paprašyti pareiškėjo raštu patikslinti nurodytus faktus apie padarytą nusikalstamą veiką.

11. Jeigu ir po patikslinimo lieka akivaizdu, kad skunde, pareiškime ar pranešime apie padarytą nusikalstamą veiką nurodyti faktai yra akivaizdžiai neteisingi, prokuroras gali atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą (BPK 168 straipsnis). Nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą turi būti surašytas ne vėliau kaip kitą dieną po skundo, pareiškimo ar pranešimo gavimo, o jei buvo būtina patikslinti nurodytus faktus, ne vėliau kaip kitą dieną po patikslinimo gavimo.

12. Prokuroras, gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą apie padarytą nusikalstamą veiką, privalo tuoj pat pradėti ikiteisminį tyrimą. Tuo tikslu ant pareiškimo, pranešimo ar skundo apie nusikalstamą veiką užrašoma rezoliucija (BPK 166 straipsnio 3 dalis), kurioje nurodoma: a) pradėti ikiteisminį tyrimą konkrečios nusikalstamos veikos (nurodyti BK straipsnį), apie kurią informuojama skunde, pareiškime ar pranešime; b) ikiteisminio tyrimo įstaiga, kuriai pavedama atlikti ikiteisminį tyrimą, ar darbuotojo, kuriam pavedama atlikti ikiteisminį tyrimą, vardas, pavardė; c) rezoliuciją užrašiusio asmens pareigos, vardas, pavardė, parašas; d) rezoliucijos užrašymo data.

13. Prieš pradėdamas ikiteisminį tyrimą prokuroras privalo įvertinti, ar skundas, pareiškimas ar pranešimas nėra dėl nusikalstamų veikų, numatytų BPK 167 straipsnio 1 dalyje (ikiteisminio tyrimo pradžia tik pagal nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą, ar prokuroro reikalavimą).

14. Jeigu skundas, pareiškimas ar pranešimas dėl BPK 167 straipsnio 1 dalyje išvardytų nusikalstamų veikų yra ne nukentėjusiojo, o pareiškimas – ne jo teisėto atstovo, prokuroras turi nuspręsti, ar pateikti reikalavimą pradėti ikiteisminį tyrimą, ar ne (BPK 167 straipsnio 2 dalis).

15. Prokuroras surašo reikalavimą pradėti tyrimą, jeigu nukentėjusysis dėl bejėgiškos būklės, priklausomybės nuo kaltinamojo ar dėl kitokių priežasčių negali apginti savo teisių ir teisėtų interesų arba jei nusikalstamos veikos išaiškinimas turi didelę visuomeninę reikšmę.

16. Prokuratūroje gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamas veikas, išvardytas BPK 407 straipsnyje, ikiteisminis tyrimas neatliekamas, išskyrus 409 straipsnyje numatytus atvejus. Apie tai turi būti pranešta asmeniui, padavusiam tokį skundą, pareiškimą ar pranešimą.

17. Ikiteisminio tyrimo pradėjimo etapą prokuroras užbaigia pranešdamas raštu arba pasirašytinai skundą, pareiškimą arba pranešimą padavusiam asmeniui apie pradėtą ikiteisminį tyrimą (BPK 166 straipsnio 4 dalis).

18. Jeigu prokuroras, atlikdamas ikiteisminį tyrimą arba kontroliuodamas ikiteisminį tyrimą ar kitaip, pats nustato ir kitos (dar netiriamos) nusikalstamos veikos požymius, jis privalo surašyti tarnybinių pranešimų (BKP 166 straipsnio 1 dalies 2 punktas), kurio rezoliucinei daliai keliama tokie patys reikalavimai kaip ir ant skundo, pareiškimo ar pranešimo užrašomai rezoliucijai pradėti ikiteisminį tyrimą. Tuo pačiu prokuroras privalo priimti sprendimą dėl tyrimų sujungimo ar atskyrimo

(170 straipsnio 4 dalies 1 punktas).

19. Kiekvieną ikiteisminio tyrimo pradžios atvejį (rezoliuciją, tarnybinių pranešimų, reikalavimų) prokuroras turi užregistruoti nustatyta tvarka.

20. BPK 169 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad „...prokuroras tuoj pat pradeda ikiteisminį tyrimą“, o BPK 166 straipsnis vadinasi „Ikiteisminio tyrimo pradžia“, todėl ir šiame straipsnyje išvardyti konkretūs veiksmai: sprendimas, registravimas, pranešimas turi būti atliekami nedelsiant.

BPK 169 straipsnio 2 dalis

21. BPK 169 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad pradėjęs ikiteisminį tyrimą prokuroras arba pats atlieka visus reikalingus ikiteisminio tyrimo veiksmus, arba tai padaryti paveda ikiteisminio tyrimo įstaigai.

22. Atsižvelgdami į BPK 164 straipsnio (ikiteisminio tyrimo subjektai) 1 dalį, kur nustatyta, kad ikiteisminį tyrimą atlieka ikiteisminio tyrimo pareigūnai, o ikiteisminį tyrimą organizuoja ir jam vadovauja prokuroras, rekomenduojame prokuratūroms atlikti ikiteisminį tyrimą tik išskirtiniais atvejais.

23. Atsižvelgdami į realias prokuroro funkcijų vykdymo galimybes, konkrečios prokuratūros prokurorams rekomenduojame tirti:

23.1. reikalaujančias ypač aukštos tyrėjų kvalifikacijos nusikalstamas veikas;

23.2. nusikalstamas veikas, turinčias ypatingą visuomeninę reikšmę;

23.3. nusikalstamas veikas, kurias įvykdė ar nuo jų nukentėjo tuo metu buvę: Lietuvos Respublikos Prezidentas, Seimo ar Vyriausybės nariai, Konstitucinio Teismo teisėjai, teisėjai ar prokurorai;

23.4. nusikalstamas veikas dėl korupcijos elementų;

23.5. nusikalstamas veikas, įvykdytas organizuotų grupių ar nusikalstamų susivienijimų;

23.6. nusikalstamas veikas dėl ikiteisminio tyrimo pareigūnų įgaliojimų viršijimo atliekant ikiteisminį tyrimą;

23.7. prokuratūros vyriausiojo prokuroro sprendimu kitas nusikalstamas veikas.

24. Prokuroras, pavesdamas atlikti pradėtą ikiteisminį tyrimą ikiteisminio tyrimo įstaigai, privalo vadovautis: BPK 165 straipsnio nuostatomis, generalinio prokuroro patvirtintomis rekomendacijomis „Dėl nusikalstamų veikų tyrimo paskirstymo ikiteisminio tyrimo įstaigoms“ ir 174 straipsnio (Ikiteisminio tyrimo vieta) nuostatomis. Esant nesutarimams dėl ikiteisminio tyrimo atlikimo vietos, tam tikros apygardos kitos apylinkės prokurorui ar ikiteisminio tyrimo įstaigai atlikti nusikalstamos veikos tyrimą paveda šios apygardos vyriausiasis prokuroras; kitos apygardos prokurorui ar apylinkės prokurorui, ar ikiteisminio tyrimo įstaigai atlikti nusikalstamos veikos tyrimą paveda generalinis prokuroras arba Generalinės prokuratūros departamento ar skyriaus vyriausiasis prokuroras.

25. Pavedimą atlikti visus reikalingus ikiteisminio tyrimo veiksmus prokuroras privalo surašyti raštu, konkrečiai nurodydamas: 1) kokiai ikiteisminio tyrimo įstaigai paveda atlikti; 2) kokių konkrečių nusikalstamų veikų ikiteisminį tyrimą; 3) pradėtą pagal kokį konkretų skundą, pareiškimą ar pranešimą (taip pat ir tarnybinių); 4) kada ikiteisminio tyrimo pareigūnas turi informuoti prokurorą apie ikiteisminio tyrimo eigą. Perduoti pavedimą prokuroras privalo ne vėliau kaip kitą pavedimo surašymo dieną.

26. Prokuroras, nusprendęs pradėti ikiteisminį tyrimą ir pavedęs jį atlikti tam tikrai ikiteisminio tyrimo įstaigai, pranešdamas asmeniui apie pradėtą ikiteisminį tyrimą turi nurodyti, kam pavedė atlikti šį tyrimą.

III. IKITEISMINIO TYRIMO ĮSTAIGŲ PAREIGŪNŲ VEIKSMAI PRADEDANT IKITEISMINĮ TYRIMĄ (BPK 171 STRAIPSNIS)

BPK 171 straipsnio 1 dalis

27. BPK 171 straipsnio 1 dalyje nurodyta: jeigu skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką gauna ikiteisminio tyrimo įstaiga arba jeigu ikiteisminio tyrimo įstaiga pati nustato nusikalstamos veikos požymius, ikiteisminio tyrimo pareigūnas tuoj pat pradeda ikiteisminį tyrimą ir kartu apie tai praneša prokurorui.

28. Ikteisminio tyrimo įstaigose darbas turėtų būti organizuojamas taip, kad kiekvienas gautas skundas, pareiškimas ar pranešimas apie nusikalstamą veiką, dėl kurios tyrimo būtina imtis neatidėliotinų tyrimo veiksmų, nedelsiant patektų pas ikiteisminio tyrimo pareigūną, įgaliotą pradėti ikiteisminį tyrimą. Šis pareigūnas, gavęs tokį pranešimą, tuoj pat pradėtų ikiteisminį tyrimą, organizuotų neatidėliotinų tyrimo veiksmų atlikimą (t. y. tyrimo grupės išvykimą į įvykio vietą, kitus neatidėliotinus veiksmus) arba pats juos atliktų ir kartu (ne vėliau kaip kitą dieną) apie tai raštu praneštų prokurorui.

29. Visi kiti ikiteisminio tyrimo įstaigoje gauti skundai, pareiškimai ar pranešimai apie nusikalstamą veiką privalo gavimo dieną patekti pas ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovą ar įgaliotą asmenį. Įstaigos vadovas ar įgaliotas asmuo, gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką, tą pačią dieną privalo nuspręsti, ar pradėti ikiteisminį tyrimą, ar ne. Priėmęs sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą pareigūnas kartu (ne vėliau kaip kitą dieną) apie tai raštu praneša prokurorui.

30. Visi asmenys, atvykę pranešti apie nusikalstamą veiką, nustatyta tvarka turi būti nedelsiant priimti ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovo ar šio įgalioto asmens, turi būti surašomas protokolais-pareiškimas, kuriame asmuo turi būti pasirašytinai įspėtas apie esamą atsakomybę pagal BK 236 straipsnį dėl melagingo įskundimo ar pranešimo apie nebūtą nusikaltimą. Surašius protokolą-pareiškimą tuoj pat pradėdamas ikiteisminis tyrimas, ant protokolo-pareiškimo užrašoma rezoliucija pradėti ikiteisminį tyrimą.

31. Visi ikiteisminio tyrimo pradžios atvejai turi būti užregistruoti nustatyta tvarka, o apie pradėtą ikiteisminį tyrimą ne vėliau kaip kitą dieną turi būti raštu pranešta prokurorui ir asmeniui, padavusiam skundą, pareiškimą arba pranešimą.

32. Spręsdamas, ar pradėti ikiteisminį tyrimą, ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovas ar įgaliotas asmuo privalo įvertinti, ar skunde, pareiškime ar pranešime nurodyti faktai apie padarytą nusikalstamą veiką nėra akivaizdžiai neteisingi.

33. Jeigu skunde, pareiškime ar pranešime nurodyti faktai gali būti vertinami kaip akivaizdžiai neteisingi, ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovas ar įgaliotas asmuo esant būtinumui gali paprašyti pareiškėjo tuoj pat raštu patikslinti nurodytus faktus apie padarytą nusikalstamą veiką.

34. Jeigu ir po patikslinimo lieka akivaizdu, kad skunde, pareiškime ar pranešime apie padarytą nusikalstamą veiką nurodyti faktai yra akivaizdžiai neteisingi, ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovas ar įgaliotas asmuo ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovo sutikimu gali atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą (BPK 168 straipsnis), surašyti motyvuotą nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, kurio nuorašą per 24 valandas privalo išsiųsti prokurorui. Taip pat nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą nuorašas turi būti išsiųstas skundą, pareiškimą ar pranešimą padavusiam asmeniui. Nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą turi būti surašytas ne vėliau kaip kitą dieną po skundo, pareiškimo ar pranešimo gavimo, o jei buvo būtina patikslinti nurodytus faktus, ne vėliau kaip kitą dieną po patikslinimo gavimo.

35. Ikteisminio tyrimo įstaigoje gauti skundai, pareiškimai ar pranešimai apie nusikalstamas veikas, išvardytas BPK 167 straipsnyje, surašyti ne nukentėjusiojo ar jo teisėto atstovo, o nukentėjusysis dėl bejėgiškos būklės, priklausomybės nuo kaltinamojo ar dėl kitokių priežasčių negali apginti savo teisių ir teisėtų interesų arba šios nusikalstamos veikos išaiškinimas turi didelę

visuomeninę reikšmę, turi būti perduoti prokurorui ne vėliau kaip kitą dieną nuo skundo, pareiškimo ar pranešimo gavimo, kad šis priimtų sprendimą dėl reikalavimo pradėti ikiteisminį tyrimą.

36. Ikiteisminio tyrimo įstaigoje gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamas veikas, išvardytas BPK 407 straipsnyje, ikiteisminis tyrimas neatliekamas, išskyrus 409 straipsnyje numatytus atvejus. Apie tai turi būti pranešta asmeniui, padavusiam tokį skundą, pareiškimą ar pranešimą.

BPK 171 straipsnio 2 dalis

37. BPK 171 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad gavęs ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno pranešimą prokuroras sprendžia, kas turi atlikti tyrimą. Prokuroras gali nuspręsti:

37.1. pats atlikti visą ikiteisminį tyrimą ar atskirus jo veiksmus;

37.2. pavesti atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmus ikiteisminio tyrimo įstaigai, kuri praneša prokurorui apie pradėtą ikiteisminį tyrimą;

37.3. pavesti atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmus kitai ikiteisminio tyrimo įstaigai.

38. Prokuroras, sprenddamas klausimą, kam pavesti ikiteisminio tyrimo atlikimą, gali pareikalauti pateikti susipažinti visą esamą (gautą ir surinką) ikiteisminio tyrimo bylą.

39. Prokuroras, pavesdamas atlikti pradėtą ikiteisminį tyrimą ikiteisminio tyrimo įstaigai, privalo vadovautis BPK 165 ir 174 straipsnių nuostatomis, generalinio prokuroro patvirtintomis rekomendacijomis „Dėl nusikalstamų veikų tyrimo paskirstymo ikiteisminio tyrimo įstaigoms Nr. 4/8.“ ir generalinio prokuroro įsakymu „Dėl tyrimo terminų kontrolės tvarkos“.

BPK 171 straipsnio 3 dalis

40. BPK 171 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad prokuroras turi teisę sudaryti tyrimo grupę iš kelių vienos ar skirtingų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų.

41. Tyrimo grupę iš kelių vienos ar skirtingų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų gali sudaryti prokuroras, turintis tokią teisę pagal nustatytą kompetenciją.

42. Miesto, rajono apylinkės prokuroras, atsakingas už apylinkės prokuratūros kompetencijai priskirtų nusikalstamų veikų ikiteisminio tyrimo organizavimą ir vadovavimą jam, turi teisę sudaryti tyrimo grupę iš kelių vienos ar skirtingų miesto, rajono apylinkės teritorijoje veikiančių ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų.

43. Apygardos prokuroras, atsakingas už apygardos prokuratūros kompetencijai priskirtų nusikalstamų veikų ikiteisminio tyrimo organizavimą ir vadovavimą jam, turi teisę sudaryti tyrimo grupę iš kelių vienos ar skirtingų apygardos teritorijoje veikiančių ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų.

44. Generalinės prokuratūros prokuroras, atsakingas už Generalinės prokuratūros kompetencijai priskirtų nusikalstamų veikų ikiteisminio tyrimo organizavimą ir vadovavimą jam, turi teisę sudaryti tyrimo grupę iš kelių vienos ar skirtingų visos Lietuvos ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų.

45. Tyrimo grupę iš kelių vienos ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnų rekomenduojama sudaryti:

45.1. kai dėl nusikalstamos veikos pobūdžio, padarymo vietos ar kitų aplinkybių būtina, kad tyrimą atliktų tyrimo grupė;

45.2. kai į įvykio vietą būtina išvykti ir toliau nusikalstamą veiką tirti panaudojant operatyvinės veiklos metodus (pvz., nužudymai ir pan.);

45.3. kai keli asmenys veikdami bendrai įvykdė vieną arba kelias nusikalstamas veikas;

45.4. kai tas pats asmuo įvykdo kelias nusikalstamas veikas, kai vienas asmuo įvykdo nusikalstamą veiką, o kitas iš anksto nepažadėjęs slepia ar nepraneša apie padarytą veiką.

46. Tyrimo grupę iš kelių skirtingų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų rekomenduojama sudaryti, jeigu įvykdomos kelios tarpusavyje susijusios nusikalstamos veikos, kurių tyrimas

priskiriamas kelių ikiteisminio tyrimo įstaigų kompetencijai ar atskleidžiant šias nusikalstamas veikas tikslinga pasinaudoti skirtingų įstaigų tyrimo patirtimi.

47. Prokuroras, nusprendęs sudaryti tyrimo grupę iš kelių skirtingų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų, priima motyvuotą nutarimą.

48. Prokuroras, pagal savo kompetenciją nusprendęs sudaryti tyrimo grupę iš vienos ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnų, praneša ikiteisminio tyrimo įstaigai apie tyrimo grupės sudarymą iš konkrečių pareigūnų pavedime atlikti ikiteisminį tyrimą.

49. Tiriant nusikalstamą veiką, tyrimo grupė gali būti sudaryta tiek tyrimo pradžioje, tiek tyrimo eigoje. Tiriant nusikalstamą veiką, gali dalyvauti ir kiti ikiteisminės tyrimo įstaigos pareigūnai (nenurodyti pavedime kaip grupės nariai). Esant būtinumui, ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovas ar jo įgaliotas ikiteisminio tyrimo pareigūnas, suderinęs su prokuroru, gali pasitelkti tam tikrai nusikalstamai veikai tirti kitų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnus.

50. Tyrimo grupės narių sudėties, nurodytos prokuroro pavedime, be prokuroro sutikimo keisti negalima.

51. Prokuroras tiesiogiai vadovauja tyrimo grupei, paskirsto grupės narius užduotis ir kontroliuoja šių užduočių vykdymą, planuoja tyrimo eigą.

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47

REKOMENDACIJOS DĖL NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ TYRIMO PASKIRSTYMO IKITEISMINIO TYRIMO ĮSTAIGOMS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) normos nurodo, kad, pradėjus ikiteisminį tyrimą, prokuroras turi nuspręsti, kuriai ikiteisminio tyrimo įstaigai pavesti nusikalstamos veikos tyrimą ar atskirus nusikalstamos veikos tyrimo veiksmus.

2. BPK 169 straipsnio („Prokuroro veiksmai pradedant ikiteisminį tyrimą“) 2 dalyje nurodyta, kad pradėjęs ikiteisminį tyrimą prokuroras arba pats atlieka visus reikalingus ikiteisminio tyrimo veiksmus, arba tai padaryti paveda ikiteisminio tyrimo įstaigai.

3. BPK 171 straipsnio („Ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų veiksmai pradedant ikiteisminį tyrimą“) 2 dalyje nurodyta, kad gavęs ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno pranešimą prokuroras sprendžia, kas turi atlikti ikiteisminį tyrimą. Toje pačioje šio straipsnio dalyje nurodyta, kad prokuroras gali nuspręsti:

3.1. pats atlikti visą ikiteisminį tyrimą ar atskirus jo veiksmus;

3.2. pavesti atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmus ikiteisminio tyrimo įstaigai, kuri praneša prokurorui apie pradėtą ikiteisminį tyrimą;

3.3. pavesti atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmus kitai ikiteisminio tyrimo įstaigai. To paties straipsnio 3 dalyje įvardijama prokuroro teisė sudaryti tyrimo grupę iš kelių vienos ar skirtingų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų.

4. BPK 175 straipsnio („Atskirieji pavedimai“) 2 dalyje įrašyta prokuroro teisė pavesti tyrimo veiksmus atlikti kitos vietovės prokurorui arba bet kokiai ikiteisminio tyrimo įstaigai.

5. BPK 165 straipsnyje („Ikiteisminio tyrimo įstaigos“) išvardytos visos ikiteisminio tyrimo įstaigos, kurioms prokuroras turi teisę pavesti atlikti ikiteisminį tyrimą.

6. BPK 165 straipsnio 1 dalyje kaip universali ikiteisminio tyrimo įstaiga įvardyta policija, kuriai prokuroras gali pavesti bet kurios nusikalstamos veikos tyrimą ar pavesti atlikti bet kurios nusikalstamos veikos atskirus tyrimo veiksmus.

7. BPK 165 straipsnio 1 dalyje išvardytos ir kitos ikiteisminio tyrimo institucijos: Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Karo policija, Valstybės saugumo departamentas, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, Muitinės departamentas, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas. Šios institucijos ikiteisminio tyrimo įstaigomis yra tada, kai tiriamos nusikalstamos veikos, išaiškėjusios šioms institucijoms atliekant tiesiogines funkcijas, numatytas jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose.

8. To paties straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad ikiteisminį tyrimą taip pat atlieka tolimajame plaukiojime esančių jūros laivų kapitonai (dėl laivo įgulos narių ir keleivių nusikalstamų veikų, padarytų tolimojo plaukiojimo metu) ir pataisos įstaigų direktoriai (dėl šiose įstaigose padarytų nusikalstamų veikų).

II. NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ TYRIMO PASKIRSTYMAS

9. Prokuroras gali bet kurios nusikalstamos veikos tyrimą ar atskirus tyrimo veiksmus pavesti policijai. Siekiant įgyvendinti BPK 1 straipsnio („Baudžiamojo proceso paskirtis“) nuostatą „ginant žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus greitai, išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas“, tikslinga, kad tam tikras nusikalstamas veikas specializuotąsi tirti ne policija, o kitos ikiteisminio tyrimo įstaigos, atsižvelgiant į jų vykdomas funkcijas.

10. Šių rekomendacijų 7 punkte nurodytoms institucijoms (kurios ikiteisminio tyrimo įstaigomis yra tada, kai tiriamos nusikalstamos veikos, išaiškėjusios šioms institucijoms atliekant tiesiogines funkcijas, nustatytas jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose) prokuroras gali pavesti tirti:

10.1. nusikalstamas veikas, kurių ištyrimas šių institucijų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose yra įvardytas kaip tiesioginė jų funkcija. Pavyzdžiui, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatuose yra funkcija atskleisti ir tirti nusikaltimus, kitus teisės pažeidimus finansų sistemai;

10.2. nusikalstamas veikas, kurių požymius nustato tos institucijos pareigūnas, atlikdamas savo tiesiogines funkcijas, nustatytas veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose. Pavyzdžiui, ikiteisminis tyrimas gali būti pavedamas atlikti Valstybės sienos apsaugos tarnybai, kai pasienietis, saugodamas Lietuvos valstybės sieną, sulaiko asmenį, kuris perėjo Lietuvos valstybės sieną neleistinoje vietoje, t. y. įvykdė nusikalstamą veiką, nurodytą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) (Žin. 2000, Nr. 89-2741) 291 straipsnyje („Neteisėtas valstybės sienos perėjimas“), pateikė suklastotus asmens dokumentus, t. y. kartu įvykdė nusikalstamą veiką, nurodytą BK 300 straipsnyje („Dokumento suklastojimas ar suklastoto dokumento panaudojimas arba realizavimas“), bei nešėsi pilnas kišenes aukso, t. y. įvykdė ir nusikalstamą veiką, nurodytą BK 199 straipsnyje („Kontrabanda“).

11. Prokuroras, vadovaudamasis BPK 171 straipsnio 2 dalies 3 punkto ir 175 straipsnio 2 dalies nuostatomis, gali pavesti bet kokios nusikalstamos veikos tyrimą ar atskirus tyrimo veiksmus bet kokiai tyrimo įstaigai, tačiau, atsižvelgiant į institucijų kompetenciją bei jų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose išvardytas tiesiogines funkcijas, rekomenduojamas toks nusikalstamų veikų tyrimo paskirstymas:

11.1. Valstybės sienos apsaugos tarnybai pavesti tirti BK 291 ir 292 straipsniuose nustatytas nusikalstamas veikas;

11.2. Specialiųjų tyrimų tarnybai pavesti tirti BK 225–229 straipsniuose nustatytas nusikalstamas veikas, kai šiose veikose yra korupcinių požymių, ir kitas korupcines nusikalstamas veikas;

11.3. Karo policijai pavesti tirti BK 316–329 straipsniuose nustatytas nusikalstamas veikas;

11.4. Valstybės saugumo departamentui pavesti tirti BK 114–128 straipsniuose nustatytas nusikalstamas veikas;

11.5. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai pavesti tirti BK 213–224 straipsniuose nustatytas nusikalstamas veikas ir kitas nusikalstamas veikas, susijusias su finansų sistema;

11.6. Muitinės departamentui pavesti tirti BK 199 ir 200 straipsniuose nustatytas nusikalstamas veikas;

11.7. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui pavesti tirti BK 187, 188, 271, 274 straipsniuose nustatytas nusikalstamas veikas, jei naikinama ar niokojama gaisru.

12. Prokuroras, gavęs pranešimą apie laivo kapitono pradėtą ikiteisminį tyrimą, turėtų pavesti jam tirti nusikalstamas veikas iki tol, kol, atsiradus galimybei tyrimą perimti Lietuvoje, prokuroras paves šį tyrimą toliau atlikti reikiama ikiteisminio tyrimo įstaigai.

13. Pataisos darbų įstaigų direktoriams tikslinga pavesti tirti BK 239, 241 straipsniuose nustatytas nusikalstamas veikas.

14. Prireikus prokuroras gali sudaryti tyrimo grupę iš kelių skirtingų ikiteisminio tyrimo įstaigų pareigūnų (BPK 171 straipsnio 3 dalis). Tyrimo grupes rekomenduojame sudaryti:

14.1. nusikalstamoms veikoms, nustatytoms BK 187 straipsnyje, tirti iš Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento bei policijos pareigūnų;

14.2. nusikalstamoms veikoms, nustatytoms BK 239, 240 ir 241 straipsniuose, tirti iš pataisos įstaigų direktorių ir policijos pareigūnų.

15. Gali būti sudaromos ir kitokios sudėties tyrimo grupės.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro
2003 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. I-47

IKITEISMINIO TYRIMO TERMINŲ KONTROLĖS TVARKA

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) 176 straipsnio 2 dalies nuostatomis, nustatoma tokia ikiteisminio tyrimo terminų kontrolės tvarka:

1. Ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnas, priėmęs sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo, vadovaudamasis BPK 171 straipsnio 1 dalies nuostatomis, ne vėliau kaip kitą dieną praneša raštu prokuratūrai, kurios prokurorai organizuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja, apie pradėtą ikiteisminį tyrimą. Pranešimo įteikimas prokuratūrai nesustabdo pradėto ikiteisminio tyrimo eigos.

2. Pranešime nurodoma:

2.1. įstaiga ir pradėjęs bei atliekantis ikiteisminį tyrimą pareigūnas (pareigūnai);

2.2. baudžiamosios bylos registracijos numeris ir vada (skundas, pareiškimas, pranešimas apie nusikalstamą veiką, tarnybinis pranešimas);

2.3. pareiškėjo (nukentėjusiojo) asmens duomenys;

2.4. trumpas įvykio aprašymas, nurodant įvykio vietą, laiką, aplinkybes;

2.5. nusikalstamos veikos, dėl kurios pradėtas ikiteisminis tyrimas, kvalifikacija (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) (Žin., 2000, Nr. [89-2741](#)) straipsnis);

2.6. ar nustatytas asmuo (asmenys), padaręs nusikalstamą veiką;

2.7. galimo įtariamojo (įtariamųjų) asmens duomenys;

2.8. ar reikia sudaryti tyrimo grupę (nurodant konkrečius pareigūnus);

2.9. galimybė taikyti supaprastintą procesą (Teismo baudžiamojo įsakymo priėmimo procesas, pagreitintas procesas);

2.10. terminas, iki kurio ikiteisminį tyrimą planuojama užbaigti (esant galimam įtariamajam (įtariamiesiems)).

3. Baudžiamosiose bylose, teisingose apygardos teismui, pranešimai apie pradėtą ikiteisminį tyrimą ir pranešimai apie įtarimą pateikiami apygardos prokuratūrai, nuorašą išsiunčiant apylinkės prokuratūrai, kurios veiklos teritorijoje padaryta nusikalstama veika.

3.1. Minėtos kategorijos baudžiamųjų bylų ikiteisminio tyrimo terminų kontrolę vykdo atitinkamos apygardos prokuratūros prokuroras, organizuojantis konkrečios bylos tyrimą ir jam vadovaujantis.

4. Prokuroras, gavęs ikiteisminio tyrimo įstaigos pranešimą, ne vėliau kaip kitą dieną (sunkių ir labai sunkių nusikaltimų atvejais nedelsiant) priima sprendimą, kas atliks ikiteisminį tyrimą.

5. Prokuroras, nusprendęs, kad ikiteisminį tyrimą atliks ikiteisminio tyrimo įstaiga, pradėjusi ikiteisminį tyrimą, parengia pavedimą, kuriame gali nurodyti, kada baudžiamoji byla turėtų būti pateikta jam.

5.1. Jeigu prokuroras nusprendžia, kad ikiteisminį tyrimą atliks kita ikiteisminio tyrimo įstaiga, parengia pavedimą perduoti baudžiamąją bylą kitai ikiteisminio tyrimo įstaigai, kuri apie tai taip pat informuojama raštu.

5.2. Atsižvelgdamas į padaryto nusikaltimo sunkumą, baudžiamosios bylos apimtį ir sudėtingumą, prokuroras pavedime ikiteisminio tyrimo įstaigai gali nurodyti:

5.2.1. terminą, iki kurio ikiteisminis tyrimas turi būti užbaigtas;

5.2.2. datą, kada ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnas turi pateikti pranešimą apie ikiteisminio tyrimo eigą arba atvykti į ikiteisminio tyrimo aptarimą.

5.3. Pranešime apie ikiteisminio tyrimo eigą nurodoma:

5.3.1. ikiteisminio tyrimo pradžia (data) ir baudžiamosios bylos registracijos numeris;

5.3.2. trumpa tiriamos baudžiamosios bylos fabula;

- 5.3.3. įtariamojo (įtariamųjų), nukentėjusiojo (nukentėjusiųjų) asmens duomenys;
- 5.3.4. kardomoji priemonė, paskirta įtariamajam, pirmosios įtariamojo apklausos data;
- 5.3.5. atlikti tyrimo veiksmai, taikytos procesinės prievartos priemonės;
- 5.3.6. tyrimo veiksmai, kuriuos būtina atlikti, jų atlikimo terminas.
- 5.4. Prokuroras, nusprendęs pats atlikti visą ikiteisminį tyrimą, praneša apie tai ikiteisminio tyrimo įstaigai ir nurodo pateikti ikiteisminio tyrimo medžiagą.
- 6. Kai baudžiamojoje byloje nenustatyti įtariamieji, ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnas po dviejų mėnesių nuo ikiteisminio tyrimo pradžios arba prokuroro nustatytą dieną privalo pateikti prokurorui baudžiamąją bylą.
- 6.1. Prokuroras, susipažinęs su baudžiamosios bylos medžiaga, gali:
 - 6.1.1. duoti rašytinius nurodymus ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnui dėl reikiamų tyrimo veiksmų atlikimo ir nustatyti terminą, iki kurio prokurorui turi būti pranešta apie ikiteisminio tyrimo eigą;
 - 6.1.2. nurodyti tęsti įtariamųjų paiešką;
 - 6.1.3. nutraukti ikiteisminį tyrimą.
- 7. Ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnas, įteikęs įtariamajam pranešimą apie įtarimą, ne vėliau kaip kitą dieną pateikia prokurorui šio pranešimo nuorašą.
- 7.1. Prokuroras, gavęs pranešimo apie įtarimą nuorašą, pavedimu nustato ikiteisminio tyrimo užbaigimo terminą arba terminą, iki kurio turi būti pranešta apie tyrimo eigą.
- 8. Jei per 5 mėnesius nuo pirmosios įtariamojo apklausos ikiteisminis tyrimas nebaigiamas, prokuroras privalo apie tai raštu informuoti aukštesnįjį prokurorą.
- 9. Neužbaigus ikiteisminio tyrimo per nurodytą terminą, prokuroras turi teisę pareikalausti iš ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno pasiaiškinti raštu.
- 10. Aukštesnysis prokuroras gali tikrinti, kaip atliekant ikiteisminį tyrimą laikomasi BPK 176 straipsnio nuostatų ir šios tvarkos reikalavimų.
- 11. Centrinį ikiteisminio tyrimo įstaigų tiriamų baudžiamųjų bylų terminų kontrolę vykdo Generalinės prokuratūros prokurorai.
- 12. Baudžiamųjų bylų tyrimo kontrolės paskirstymo klausimus norminiais aktais reglamentuoja apylinkių, apygardų ir Generalinės prokuratūros struktūrinių padalinių vyriausieji prokurorai.
- 13. Generalinio prokuroro, jo pavaduotojų, apygardų vyriausiųjų prokurorų, jų pavaduotojų, struktūrinių padalinių vyriausiųjų prokurorų pavedimu itin sudėtingų, rezonansinių baudžiamųjų bylų ikiteisminio tyrimo terminų kontrolė gali būti pavesta Generalinės prokuratūros ar apygardos prokuratūros prokurorams.
- 14. Kai visą ikiteisminį tyrimą, vadovaudamasis BPK 170 straipsnio 1 dalimi, atlieka prokuroras, ikiteisminio tyrimo terminų kontrolę vykdo aukštesnysis prokuroras.

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras, Įsakymas
Nr. [I-187](#), 2004-11-24, Žin., 2004, Nr. 173-6428 (2004-12-02), i. k. 104503AISAK000I-187
Dėl Rekomendacijų dėl proceso baigimo baudžiamuoju įsakymu ir dėl Rekomendacijų dėl proceso baigimo pagreitinto proceso tvarka pakeitimo